

ANNUNCIARIUS KÖZLÖNY

Kolozsvár, 1888-1948/1990.;4.(64.) évfolyam, 10-11-12. szám, 1992. október-december Ára 20 lej

Az örök karácsony: A jézusi élet

Mire az olvasó kézbe veszi a lapot, az 1992-es karácsony is már régen letűnt az idő mindent magába olvasztó gyomrában. Költészete, hangulata, szemet gyönyörködtető színei, szívet melengető érzései már csak emlékek. Van azonban valami, amin nem fog az idő, és sohasem válhat emlékké, s ez a karácsonyi történet: Jézus születése.

Úgy gondolom, hogy a karácsonyi történet hatalmát, s annak ünnepen túlmutató erejét e történet egyetemes jellege adja. Mindannyian szeretjük hallani saját születésünk történetét, és ha, amint a negyedik evangélium írja, Jézusban „élet volt”, akkor a mi születésünk benne van az övében, és az övé jelen van a mienkben.

Valójában azonban sokkal többről van szó, mint a mi első születésünk történetéről, mivel a karácsonyi történet, Jézus születése tartalmazza újjászületésünk ígérését is. Ahogy az istálló sötéttségében a gyermek születése, úgy ígéri nekünk, hogy a sötétség korában, a kiábrándultság és reménytelenség idején, a lélek zimankós telében a világosság, amely fénylik a sötétben, s amit a sötétség sohasem fog és tud legyőzni, az a világosság nekünk is felragyog.

Újra és újra hallhatjuk, és meg is kell halanunk, e történet ígérését. Nekünk ugyanis nemcsak saját életünk sötétségével kell megküzdenünk, hanem az egész világ sötétségével is. A reménység azonban él bennünk, mert Jézus születésének a története azzal biztat és ajándékoz meg most is, hogy nincsen olyan hatalmas sötétség, amely felett a világosság ne győzedelmeskedne.

Ehez viszont az szükséges, hogy forduljunk teljes szívünkkel, egész életünkkel a világosság felé, hogy befogadókából magunk is a világosság forrásai és terjesztői lehessünk. Oda kell vinnünk életünket a mindig élő, a minket tanító és nekünk szüntelen példát adó Jézushoz, hogy benne és általa megújuljunk, életet nyerjünk. A sötétség embereiből a világosság gyermekei legyünk! „Aki engem követ, nem járhat a sötétségben, hanem övé lesz az életnek világossága” (Jn 8,12b). Hozzá kell hasonlóká legyünk.

Egy történet szerint, valahol Indiában a

gyülekezet kiközösítette lelkészét, és megtiltotta neki, hogy valaha is prédikáljon. A lelkész elhagyta a várost, és egy nagyon távoli vidék egyik falujában telepedett meg, ahol senkit sem ismert. Itt élete hátra levő idejében mint fazakas dolgozott. Régi gyülekezte egyetlen tagját sem látta viszont többé. Néhány év múlva meghalt.

Később, sok év elteltével, misszionáriusok érkeztek az ő régi egyházközségéből a faluba, és elkezdtek prédikálni az evangéliumot, Jézus történetét. Miután meghallgatták a történeteket, a falusiak így szóltak a misszionáriusokhoz: „Mi ismerjük azt az embert. Itt élt közöttünk.” Azok ugyancsak elcsodálóztak, és megdöbbentek. „Nem értitek - magyarázták -, mi Jézusról beszélünk

Sik Sándor

Közeleg az emberfia

Tudom, hogy közeleg már a jó ember fia, aki nem tőlem és nem tőled kap életet. Néhány pásztornak, akik sohasem ölték nyulat, nem hordoznak emberölő szerszámot, megjelenik az angyal, és megjelenik a csillag, és tele lesz dallal a decemberi hegyoldal. Csak ránézünk

a kisdre

és tudni fogjuk, hogy ő az.

Eljönnek az acéltrösztök fejedelmei, a petróleumbányák frakkos császárai, s könnyel a szemükben letérdelnek elé. Mert ő lesz, akinek legtisztább kék a szeme, legerősebb léssen a karja, és szelíd arcáról

ragyog

az örök építők acélos vidámsága. Ő megmutatja minden vándornak az utat, minden töprengőnek az igazságot, minden haldoklónak az életet. Ő megmagyarázza nekünk a gépek dalának igazi értelmét, megmagyarázza és megáldja a fáradt költő legsajgóbb szavait, és mosolyogni fog, és két fehér galamb fog ülni a vállán kétfelől. Ő nem ad országot nekünk, hanem otthont, nem ad fegyvert, hanem kenyeret.

Ma még sírunk, mert a mosolygás nem én vagyok.

Ma még sötét van, mert nem jöttem világosságnak, hanem, hogy bizonyosságot tegyek a világosságról. Már közeledik az éj, mely szüli a Hajnalt.

Eljön Ő, minden bizonnal eljön.

nektek.” „Ő sohasem mondta meg a nevét, válaszolták az emberek, de az ember, akiről ti beszéltek, a mi fazakasunk volt.”

Mi is gyakran vagyunk úgy, akárcsak a történet misszionáriusai, hogy úgy gondolunk Jézusra, mint aki lényegesen különbözik a mindennapi embertől. „Jézus számára minden rendben van, ő egészen más, de tőlünk ugyanazt nem lehet elvárni” - mondjuk. És, természetesen, nem vagyunk az egyetlenek, akik ezt a megkülönböztetést teszik. Maga a keresztény tanítás és teológia is ezen a feltevésen alapszik, hogy ti. Jézus természetében különbözött az emberiség egészétől.

Karácsonykor ne erre figyeljünk, hanem (Folytatása a 2. oldalon)

Az örök karácsony: A jézusi élet

(Folytatás az 1. oldalról)

a megszületett kisgyermekre, majd a felnőtt tanítómesterre, aki megismertette velünk életünk értelmét, megismertetett önmagunkkal, embertársainkkal és Istennel. Olyan útra állított, melyet, ha mi választjuk, követni tudjunk. Nem könnyű ez az út; sokszor félelmetes arra gondolnunk, hogy képesek vagyunk erre, és felelősséggel tartozunk a Jézus útját választani, az ő életét élni. Nem arról van itt szó, hogy nekünk is tanítványokat kell gyűjtönnünk és vándortanítókként járnunk a világot, hanem arról, hogy mi magunk is Isten szeretett gyermekeinek tudhatjuk magunkat, megélhetjük és továbbadhatjuk ezt a szeretetet, nem pedig félelemben és félelemből élni. Ez óriási felelősség. De nem egyedül, magunkban kell szembenéznünk vele és vállalnunk azt. Mások, sokan vannak mellettünk, és ezért legyünk hálásak. De mindenek felett velünk van Jézus, akinek születési történetébe belesimul a mienk, s akinek életébe belegyökerezik emberi létünk. És velünk van az Isten, akinek mindig gondja volt és van az övéire, „aki felhossa az ő napját” gyermekeire.

Dr. Szabó Árpád

Sik Sándor

Láttam csillagát napkeleten

Uram! ma minden ködbe lankadt,
Ma minden bús és meredek.
Tátonganak nagy messzeségek,
Ma még a csillagok sem égnek,
Inganak óriás hegyek.
- Uram!, én láttam csillagod!

Vadul nevet a téli szél,
Olmos esőt vagdal szemembe.
A sötétség kiált körültem,
És varjú víjog fönn az úrben,
Egy örök vak körben kerengve.
- Uram, engem minden kacag!

A százszarvú gúny közepette
Kiáltak. S bennem fagy a szó.
Sírok, mint egy eltévedt gyermek,
S a könny pillámon holtra dermed.
Hideg az arcom és fakó.
- Uram, csak egy sugarat adj!

És én megyek, amerre hívtál,
Halott sivatag fővényén,
Ha örökös télben, viharban,
Örök sötétben, zivatarban,
Ha többé nem lesz soha fény:
- Uram, te hívtál, én megyek!

Megyek, mert mennem kell, örökre.
Mert visz a vágy, a tűz, a lélek.
Mert örök dalok égne bennem,
Mert kívüled nincs hova lennem,
Mert nálad van, te vagy az Élet!
- Láttam Keleten csillagod!

J. Gnanabaranam

Előtted egy nyitott ajtó

Hogyan köszönjem meg Istennek, hogy nekem enni és inni ad, és ugyanakkor szomszédom éheznek és szomjaznak? Hogyan mondhatom: Uram, hálát adok az ebédért? És hogyan dicsérjem Istent, ha csak az én testemet öltözteti és csak az én családomnak ad otthont, a szomszédom pedig mezítelen és az utcán kell aludnia? Hogyan dicsérjem Istent, mikor csak nekem ad egészséget és szabadságot, s a szomszédom beteg és elnyomott?

Előtted egy nyitott ajtó!

Gyermekem, nem azért adok neked enni és inni, hogy csak te egyedül legyél jóllakott és vidám. Azért adok neked, hogy ebédedet éhes szomszédoddal megoszsd.

Gyermekem, nem azért adok neked ruhát és lakást, hogy te jólétben élj és arra büszke légy. Azért adom, hogy fagyoskodó szomszédodat ruhád megóvja a hidegtől, és házad menedék legyen azoknak, akik segítséget szenvednek. Ha ők megismerik az én jószágomat, dicsérni fognak engem.

Gyermekem, nem azért adok neked szabadságot és egészséget, hogy háborítatlanul örvendj életednek. Te azért vagy egészséges, hogy a betegeket és az öregeket szolgálhassad, és mert szabad vagy, az elnyomottakat segítheted a szabadságra. Ha általad átéljük az én könyörületeségemet, engem fognak dicsérni.

Gyermekem, nem azért választottalak téged, hogy te az időben is és az örökkévalóságban is nyugodt légy és biztonságban érezd magad. Hanem munkatársamul választottalak. Ha az én szeretetemet megmutatod embertársaidnak, megismerik majd az én jelenléteket, sötétségük világossággá válik, és veled együtt fognak nekem hálát adni, engem dicsérni és szolgálni!

Előtted egy nyitott ajtó!

Templomok

Öregasszony érkezik megkésve, botja kísértetiesen kopog az áhítat csendjében. Nehézséggel találja meg helyét a padban, s botjának is „ülőhelyet” keres kopogva.

Ismerős templomi fehérségben szól az orgona. Csak én tartom számon, hogy harminc évet hiányoztam. Felkavarodott lelkemben megfékezem a mindegyre előtérbe kerülő indulatokat, a vulkányszerűen kitörő kérdéseket: Jaj, miért hagytál el minket nagy bajunkban? Könyörülj reménytelenségünkön, nyomorúságunkon, de legfőképpen a mi napi kenyerünk-

re legyen gondod, hiszen Te vigyázol az ég madaraira is, hogy éhen ne pusztuljanak!...

Templomokban könyörgünk a reménységért, ami nélkül nincs elég fény, és fogy a nép. Akinek szeme van a látásra, lásson már tisztábban; akinek füle van a hallásra, hallgasson meg minket! Elménk világosítsd meg, hogy felismerhessük gyarlóságunkat, és megmaradhassunk embernek. Napbarázdálta öreg arcokból rámtékindő gyermeki tekintetek mondják: „Senki sem tudja, mit szenvedek én, senki, senki, csak Jézus”. S aztán kopogva,

csoszogva az Úrnak asztala elé járulnak, lélekben felkészülve a szent úrvacsora felvételére. Bütykös ujjukat szorosan összefogva a pusztalétért imádkoznak, mert legnagyobb értékük az életük. Nézegetem őket, szorul a torkom... aztán lassanként összeszámolom, hányan hiányoznak nekem, akik már csak voltak, és hányan maradtak a megvénült faluban.

A harmadik harangszóra eljövök újra én, az öregasszony, akinek botja kísértetiesen kopog az áhítat csendjében.

Kerekes Ildikó

Egy hajdani értekezletről

A jövő évben alapításának 200. évfordulóját ünneplő székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnázium történelmében az alapításáért, a kifejlesztéséért és a megmaradásáért folytatott munka küzdelmes volt.

A középfokú tanoda - a régi gimnázium - több ízben elkezdett és félbeszakított építésének egyik emlékezetes eseménye éppen 125 évvel ezelőtt, 1867. december 14-én történt. A gimnázium akkori igazgatója, Marosi Gergely, az országos érdeklődésére is számítva, a Kolozsvári Közlöny 1868. január 9-dikei és 11-dikei számaiban részletesen beszámolt az eseményről.

„Egy meghatározó jelenetnek, a vallásos és hazafias buzgóság és ezekből kifolyó áldozatkészség lélekemelő nyilvánulásának valánk tanúi az unitáriusok székelykeresztúri középtanodáinak nagy halltermében f. évi dec. 14-én; egy jelenetnek, amely fényes bizonyosságot nyújtva azon nem rég olvastuk állításnak, hogy a «magyar néphez valamely fontos ügyben intézett meleg szó mindig meg lesz hallgatva». Ugyanis: rég érzett szükség lévén említett tanodáknak még néhány lak- és tanszobának építése, az iskola igazgatóság felkérte, nemes Udvarhelyszékiünknek köztisztelt és szeretetben álló érdemes főkirály bíróját és egyszersmind buzgó hitrokunkat, mlgs. Daniel Gábor urat, hogy ezen építkezés tárgyában, melyet az egyh. főtanácsos is 1864-ik évi 41. egyh. főtanácsi szám alatt szükségesnek elismert, s kétezer osztr. forintot felül rúgó, s a célbavett építést, úgy egyharmadrésznyire fedező hátrálékkamatok ideengedésével kívánt segédkezni, f. évi dec. 14-re egy mentől számosabb tagokból álló értekezleti gyűlést hívjon össze, különösen a közelebb eső Sz-keresztúri és Udvarhelyi egyházkörnyékeink egyházi és világi tagjai közül”. A tudósító igazgató ezek után tovább részletezi az értekezlet fontosságát, és megjegyzi, hogy a meghívásra, a kedvezőtlen időjárás mellett is, sokan érkeztek akkor Székelykeresztúrra.

Az egybegyűlteket előtti a főkirálybíró úr a megnyitó beszédében, többek között, a következőket mondta: „Azon környék, melyre egy tanoda kiható, az a tanoda kiválólag van kiható annak előmenetelét előmozdítani.

Igy van környéke ezen sz-keresztúri tanodának is, hová a fiatalok is a Székelyföld különböző részeiről összesereglenek; és ezen környék elég népes, mert benépesíti ezen tanodának lakosztályát, annyira, hogy már a tanulóknak szűkké vált a tér, miért?, mert a tanintézet, ha szintén még javítandók lennének is, kielégítő: mert a szülők kedves zsenge korú fiaikat magoktól távol, míg a szülők örökösödő szeméire nagyobb a szükség, örömet nem bocsátják. Itt az ifjak és gyermekek ellátása - a távolabb lakó szülőknek is - a legjutányosabbak egyike. Jó a tanoda szelleme. Itt, a zajosabb élettől részben elszigetelt helyen, a szorgalom otthonos és a tanulásra mintegy ösztönözve van a fiatalság.

Tekintsünk szét ezen a tanoda lakosztályain, nézzük meg épületeit, nemde mindnyájan önként azt a véleményt nyilvánítsuk: itt segíteni kell; itt zsúfolva vannak a lakosok; itt építeni kell, vagy inkább a megkezdett épületet bé kell végezni”.

Az értekezlet következő szónoka a tudósító igazgató, Marosi Gergely volt, aki a tanoda építésének történetét rövid vázlatban adta elő. Beszédét elmélkedéssel zárta, amelynek során a következőket mondta:

„... nemzeti létünknek és fennmaradásunknak legnagyobb ellensége a tudatlanság, amely ellenséget csakis a népiskoláknak és felsőbb tudományos intézeteknek a haza minden pontjain, a kor szükségleteinek megfelelő átalakításával, jó karba hozásukkal verhetjük le.”

Marosi Gergely után Árkosi Dénes, a székelykeresztúri kör esperese tartott rövid beszédet, hangsúlyozván: „... nem szavakra, de tettekre, áldozatokra van szükségünk.”

Az értekezleten megválasztottak „egy szűkebb és egy tágabb körű bizottságot”, melyek feladatuk a tanoda bővítésének ügyintézését, építésének kivitelezését.

A két bizottság jelenlevő tehetősebb tagjai akkor - 1867. december 14-én - a helyszínen megkezdtek az adakozást.

„A helyszínen csak tiszta pénzben 1300 forintot alá. Az aláírást sz-keresztúri Lengyel József nyitá meg 50 forinttal. Koncz Lajos fizetett a helyszínen 100 forintot s egyszersmind ígérte, hogy egy épülendő szobát saját költségén fölszerel; ezután Jakabbázi Zsigmond 100 forintot és 100 forint értékű fedélcserépet, gr. Haller József a maga és neje részéről 100-100 forintot erd. úrbéri kötelezésekben; báró Gamerra Gusztáv 50 forintot; Daniel Gábor főkirálybíró 200 forintot stb...” Ezen összegezés után Sándor János, az 1896-ban kiadott kiváló monográfiájában - „A székelykeresztúri Unitárius Gimnázium történelme” - megjegyzi: „Az értekezlet várakozáson felüli eredményt adott, s a kezdetek ily kedvező biztatása reménnyel töltte el a lelkeket arra nézve, hogy az a régi óhaj, mely a gimnázium épületének megnagyobbítását, bővítését előzta, teljesülni fog.”

Fodor S. Sándor

Székely diák a 17. századból

Falusi schólaházak

1783-ban az udvarhelyszéki kerület esperese ellenőrző vizsgálatra érkezik egy kis faluba, Szentlászlóra. Tapasztalatai lesújtóak. Szomorúan kell megállapítania, hogy „az Mesternek felette kicsiny házaskája (van), az hol gyermekeket tanítani teljesen lehetetlen”. Távoztakor ezért szigorúan meghagyja, hogy „a gyermekek számára classist tsináljanak, ne nőjjenek fel tudatlanul mint az szemárok”. Felettlőbb kétséges, hogy a szentlászlóiak megfogadták-e az intelmet. A pap- és mestertartás költségeivel megerthelt lakosok ez idő tájt szerte Udvarhelyszéken csak keveset és vonakodva áldoztak a mesteri lakás karbantartására vagy tanulószoba építésére.

Az általános szegénység és az oktatás iránti közömbösség miatt még a felekezeti versengés és az egyházak feddése sem tudták nagyobb áldozatokra bírni a lakosságot. Ezért a legtöbb helyen a rossz állagú mesteri ház szolgált iskolául. Ez - mint a székely falusi házak általában - három osztatú: lakosztóból, pítvarból és kamarából álló épület volt. Falai leginkább fából, igen ritkán kőből vagy téglából készültek. Szalmazsuppal, zsindegyel vagy deszkával fedték. Többnyire kicsiny és szerény ház volt, amelynél külön nem akadt a faluban. Erről tanúskodik például a szintén 1790 körül, Kecsetben lefolytatott vizsgálat, amely szerint „A Mester Háza semminek nem jó,” és új házat kellene építeni. Siklódon ugyanekkor „a gyerekek egy része a Mester tűzhelyén hever” tanítás közben, Kissolyosban és Homoródszentmártonban pedig olyan rossz állapotban van a református schólaház, hogy a református szülők is inkább az unitárius iskolába jártatják gyermekeiket. Sok kis faluban ekkortájt még mester sincs: helyette a pap látja el a tanítás feladatát.

A 19. század elejére a fejlődés, ha lassan is, megindult. Egy, 1826-ban, a keresztúr-fiúszéki unitárius egyházmegyében készített felmérés 25 helységből 13-ban kifejezetten jónak, 13-ban pedig elfogadhatónak minősíti az iskolaépületet. Az igények növekedésével a mesteri házhoz egyre több helyen tanulószobát, „classist”-t építenek, sőt, idővel e helyiségek is szűknek bizonyulnak. Ahol van rá pénz, bővítik vagy újjáépítik a schólaházakat. 1830 táján pedig Dersben, Almáson, Énlakán és Korondon már két külön „classist”-t épül: egy a leányok és egy a fiúk számára. Az összkép persze sokkal vegyesebb, mégis: a két „classist”-sal működő iskolák megjelenése arról tanúskodik, hogy az egyházak dorgálásai nem voltak hiábavalók: sok helyütt tudatosították a falvak népében a gyermekek iskoláztatásának fontosságát. A 19. század második felében pedig felgyorsult a fejlődés, amikor is az iskolaszékek látnak körültekintő munkához.

Albert Dávid

Adatok az erdélyi unitárius ifjúsági mozgalom történetéhez

I.

Kilenc évtized távlatából szemlélve unitárius ifjúságunk életét, akarva-akaratlan csodálattal adózunk a kilencszáz éves ifjúságának. Vezető egyéniségei nem csak unitárius mivoltukkal érdemlik ki tiszteletünket, hanem európaiságukkal is. Erdélyiek voltak és európaiak. 1900, az új évszázad újat hozott ifjúságunk életében is. Kolozsváron dr. Boros György buzdítására szerveződésnek indul az első Dávid Ferenc Egylet Ifjúsági Köre (a továbbiakban DFEIK). Az Unitárius Közlöny idevonatkozó számai elég szűkszavúan számolnak be az ifjúság szervezkedéséről, ezért az alakuló gyűlés jegyzőkönyvét idézzük: „A mi alakítandó gyülekezetünk nem nagy hadsereg ugyan, de az odaadó, lelkes együttműködéssel, egymás iránti szeretettel és szorgalommal szép sikert arathatunk. Tömörüljünk tehát a legszentebb cél megvalósítása érdekében, zászlóinkra írván a vallás-erkölcsi élet ápolását, fejlesztését (...); alakuljunk tehát egyesületté, melynek határain belül nemes célunkat - a baráti együttérzés és szeretet ápolása, ébrentartása mellett - komoly munkával, igyekvéssel megvalósíthatjuk. (...) egyenes, célhoz vezető utat válasszunk, s ezt legbiztosabban kijelöli az egyházunk keblében már annyi sikerrel és oly szép eredménnyel működő Dávid Ferenc Egylet. Haladjunk hát ennek nyomdokain, ennek védőszárnya alatt fogadjuk el, természetesen a mi körünkhöz módosítva, annak szervezetét, s így a cél elérése nagyban meg lesz könnyítve (...). Vegyük fel a *Dávid Ferenc Egylet Ifjúsági Köre* címet“.

(1.) Az egyletet többnyire főiskolai hallgatók alkották. Az alapszabály 3-as paragrafusában azonban: „Tekintettel arra a körülményre, hogy a kör tagjai jobbára ifjú emberek és ennél fogva a kör gyűlésein a szabad vitatkozás, eszmecsere menetét nők jelenléte az udvariasság szempontjából veszélyezteti, a választmány megállapítja, hogy: nők tagok nem lehetnek.“ A szervezet vezetője, éltető lelke Kelemen Lajos egyetemi hallgató volt.

Az első világháború után Erdély szerte megindult az ifjúság szervezkedése falun és városban. Egyre több helyen alakult meg az Ifjúsági Egylet. 1928. július 10-15-én már sor került Székelykeresztúron az első ifjúsági konferenciára, melynek előadói voltak: dr. Borbély István, dr. Gál Kelemen, Gálfalvi Sámuel, dr. Kiss Elek, dr. Sullyok István, dr. Varga Béla, Vári Albert és Útő Lajos. A találkozón a következő határozatok születtek:

1. A DFEIK Egyetemes Szervezete szükségét látja, hogy minden erdélyi unitárius gyülekezetben megalakuljon az ifjúsági egylet.

2. Kolozsvár központtal megszervezendő egy összefogó és irányító Egyetemes Szervezet.

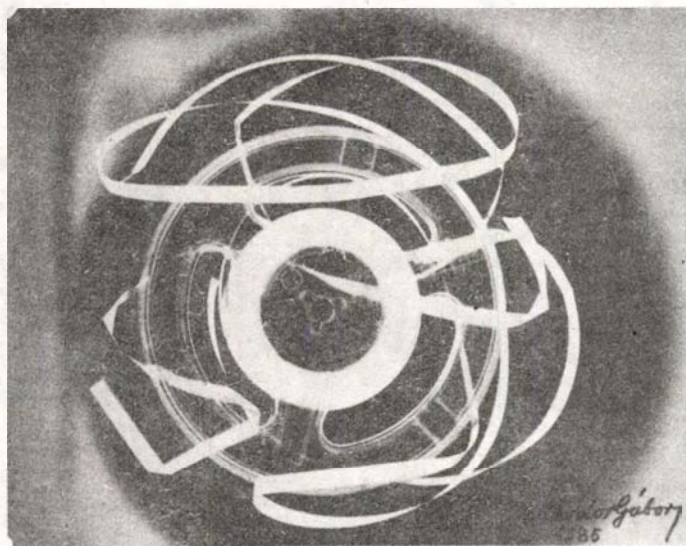
3. Haladéktalanul meg kell indítani egy ifjúsági lapot.

4. Jó lenne minden évben, felváltva különböző vidékeken, több napra előkészített ifjúsági konferenciát tartani.

„A kezdet reményeségei valóra váltak - írja Szent-Iványi Sándor a konferencia után -, a sikertelenség önbizalommal változott s az eddig járattalan úton most már vidám, unitárius öntudattal és lelkesedéssel tele ifjak haladnak lépésről lépésre közelebb egyetlen célunkhoz, Isten országa megvalósításához itt a földön.“ (2.)

1929. augusztus 23-25 között tartotta második konferenciáját ifjúságunk Dicsőszentmártonban, melynek tárgyköre Istenországának megvalósítása e földön. Az első előadója Szent-Iványi Sándor volt, ki Tudás és vallás címet tartotta meg bevezető előadását. Őt követték: Veress Ákos, Vályi Ilonka, dr. Varga Béla és Máthé Sándor. A konferencián megválasztották a DFEIK Egyetemes Szervezetének tisztikarát.

1928 szeptemberében Szent-Iványi Kolozsvárt beindította az ifjúsági lapot *Ifjúság* címmel, az *Unitárius Közlöny* mellékleteként. Bár a szerkesztő negyedévenkénti megjelenést ígért, a lap az első szám után megszünt. Kolozsváron egy lelkes fiatal gárda tovább vezette a dolgokat, közben Balázs Ferenc is meggyógyult, s elindult a Nyikómentén ifjúsági napokat tartani: az 1929-es év decemberében beindította a *Kévekötés*-t. Így már az 1930. évi ifjúsági konferencia meghi-

vóját az ő lapja közli. Mikó Imre, a szervezet titkára, a *Kévekötés* hasábjain hívta konferenciára az ifjakat: „Amikor Székelykeresztúron 1928 nyarán először gyűltünk össze, mi más lehetett ez a konferencia, mint az egymást sohasem látott testvérek első, élményszerű kézfogása, első közös fellángolása (...) Két év elteltével Nagyajtán újabb mérföldjelzőhöz értünk (...) Mit tanulhatunk a múltból és mit menthetünk át a jövőbe?“ (3.)

A konferencia Nagyajtán folyt le 1930. augusztus 28 és szeptember 1 között. Tárnya: Hogyan kapcsolhatjuk be a társadalmi osztályokba tagolt unitárius ifjúságot saját érdekeink szolgálatán át a közös, egyházépítő munkába? Ennek keretében előadást tartottak: Lőrinczi László (a falusi ifjúsági egyleti problémáiról), Szabó Samu (az iparos-kereskedő ifjak és az egyház kapcsolatáról); Balázs Ferenc a modern unitarizmusról szólott.

Itt egy pillanatra álljunk meg, s szóljunk néhány szót a *Kévekötés*-ről mint az ifjúság legfelső fórumáról. A lapot általában kedvezően fogadták. Az Unitárius Közlöny bírálataira a szerkesztőség, többek között, a következőket mondja: „Hát csak olyan kérdéseket szabad az ifjaknak megfontolni, amelyekre csak igennel és nemmel lehet válaszolni? Annak a politikának a hibájába kell esnünk, amely a kényes kérdések tárgyalásától vonakodik, abban a hitben, hogy azok, ha mi nem veszünk tudomást róluk, nem létezőkké válnak? (...) Mire jó ez a nagy félelem az ifjúság megnyilatkozásától? (...) Miért remegünk attól, hogy esetleg az ifjak olyan kényes kérdéseket is megtárgyalhatnak, mint a város és falu viszonya? Miért vesznek bennünket olyan komolyan? Ifjak vagyunk, sokat akarunk, nagyra törünk, lázongunk, elégedetlenkedünk, bajokra csodaszereket ajánlunk: de két oldalas kritikát az Unitárius Közlönyben mégsem érdemlünk meg.“

Az első két évben a lapot Veress Ákos és Balázs Ferenc szerkesztette. Őket követte Szabó Samu, aki két évig Brassóban szerkesztette és adta ki a lapot. 1934-ben kénytelen átadni a szerkesztést Fikker Jánosnak, ki a lapot Tordára vitte át, s a *Kévekötés* 1936 augusztusáig jelenhetett meg. További kiadását a hatóság nem engedélyezte.

Az 1931. évi IV. Ifjúsági Konferencia színhelye Nyárádszentlászló és Szentgerice volt. A gyűlésen Fikker János az angol, Lőrinczy Géza az amerikai, Kovács Lajos a franciaországi és Ferenc József a magyarországi ifjúsági mozgalmakról számoltak be, Balázs Ferenc pedig az ázsiai unitárius és szabadelvű ifjúság mozgalmát ismertette. Szabó Samu Városi ifjú az egyházban címmel tartott előadást. Deák Berta és Ébert Hajnal a városra került falusi lányok helyzetéről szólott és mutatótt rá, milyen fontos lenne az ifjúsági szervezkedést azokra is kiterjeszteni. Ürmösi Károly Vallás, fajiség, szocializmus címen indított vitát, melynek során Balázs Ferenc, Ferenc József és Mikó Imre fejtették ki álláspontjukat. Kővári Jakab az ifjúsági napok rendezésének fontosságára hívta fel a figyelmet. Hogy mik

is voltak „az ifjúsági napok“, ezt Lőrinczy Dénestől tudhatjuk meg: „A DFEIK Egyetemes Szervezete terve vette, hogy a nyári konferenciák mellett, télen, lehetőleg minden egyházközség ifjúsága bevonásával ifjúsági napokat rendez. (...) Ezzel lehetővé tesszük ifjúságunk számára, hogy egy-egy központi fekvésű helyen összegyűljön a közös problémák megbeszélésére, egy-egy baráti összejövetel rendezésére. Ezen ifjúsági napok rendezésével célunk az egyes vidéki Ifjúsági Köröknek egyik a másikához való közelebbhozása. Egyetemes Szervezetünk részéről pedig a velük való viszonyunk bensőségesebbé tétele. Így ismerhetjük meg egymást közelebből és jöhetnek tisztába az egyes vidékek helyzetével, problémáival, munkásságával és kívánnivalóival.“ (5.)

(Folytatjuk)

Kovács Sándor

Balladácska

...békésen pilinkél az ős a mezőkre kertekre jön a három gyermek aprócska legénykék olyan kilenc-tíz éves formák félszegen bátoritanul lépnek be a kapun szinte lábujjhegyen mennek végig a kihalt udvaron pedig hát jártak e portán már éppen eleget jól ismerik minden zegét-zugát pontosan tudják minek hol a helye most mégis óvatoskodva féldegélve megszeppent-szóltanul lépkednek a szokatlan csendességben kompótot szorongatnak a kezükben és „bolti” süteményt fehér zizegős papírosba csomagolva -

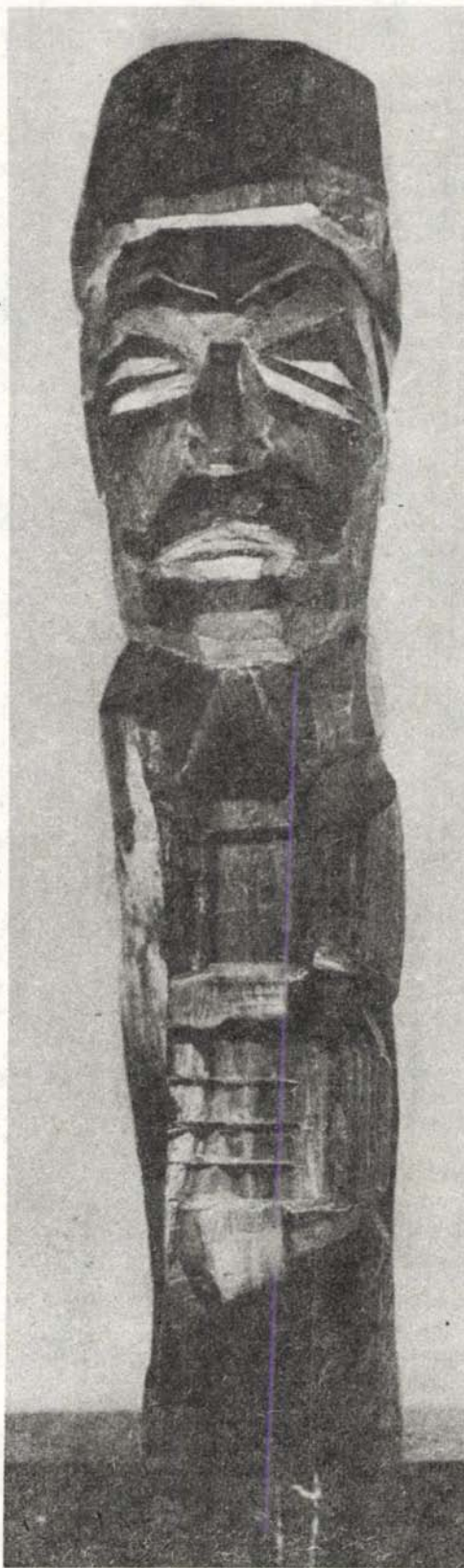
ettől a naptól kezdve minden héten jönnek és mindig együtt mind a három sohasem csak ketten sohasem csak egyedül egyik alkalommal meleg gyapjúzoknit hoznak máskor „savanyó” cukorkát s még „szagos” szappant is kicsi pénzüket összeadják hogy ne állítsanak be ők se soha üres kézzel az Öregkomához Öregkoma szidja is őket eleget zsörtölődik is ezért az örökkéti költekezésükért de a három Kicsikoma ilyenkor csak dűnnyög hümmög valamit s amilyen gyorsan csak lehet az épphogy-tovaillant nyár emlékeire terelgetik a beszélgetést az Öregkoma sovány-sápadt kínzott arca is lassacskán felderül s már egymás szavába vágva beszélnek újra végig az elmúlt nyár minden emlékezetesebb pillanatát s az eljövendő nyár valamennyi tennivalóját is sorra veszik még abban is megegyeznek fellobbanó apró vita után hogy ki hány percig lesz a gyeplőt fogó ostort pattogtató „gazda” Tölgyesre menet a három Kicsikoma arca kipirul a nagy emlékezésben tervezgetésben s mikor Öregkoma megígéri nekik hogy egyszer majd magával viszi őket is fel a Tetőre és ott alusznak majd a kalyibában a három Kicsikoma majd kiugrik bőrből a nagy örömtől Öregkoma ilyenkor teljesen megfélemedezik a testébe fészkelődött fájdalomról komor gondolatai is elhessenek és ilyenkor el tudja hiálni hogy számára is eljön ez az oly sokat tervezgetett gyönyörűségnek ígérkező újabb nyár a három Kicsikoma látogatásai után egy-két napig érzi s hiszi hogy percről percre nagyobb erőre kap benne az élet s erősödik önmaga is s nemcsak a reménykedésben de testben is -

havat ígér az idő elszontyolodott savanyú képpel ülnek a három Kicsikomák s szóltanul „no hát öregecske volt már a Manci rég elmúlt már trappoló kedve” mondja vigasztalóan Öregkoma s ígéri ha eljön a tavasz új lovat vesz egy fiatal pejkit trappoló kedvűt lobogó sörényűt csillogó szőrűt s fehér folt lesz a pejki homlokán „egy csillagos homlokú pejkit azt bizony egy csillagos homlokú” éled a három Kicsikoma arcán a jókedv az izgatott öröm Öregkoma kezét is ad az ígérethez miáltal kötelezettségévé válik a tavaszi pejki-vásárlás

ettől kezdve leginkább a csillagos homlokú pejkiról folyik a beszélgetés a csillagos homlokú pejkiról amelynek Szellő lesz a neve „örök életben vágytam egy csillagos homlokú pejkióra de valahogy sohe nem sikeredett hogy nekem is legyen de a tavaszon meglesz!” mondja Öregkoma s boldog-izgalom csillog az ő szemében is -

bő havak hullnak a mezőkre kertekre házakra átfordult az idő az újabb esztendőbe az „eljövendő” az ezerszer is megbeszélte eltervezte gyönyörűsége nyár esztendejébe jön a három gyermek az apró legénykék félve szinte lábujj-

hegyen lépkednek végig a havas udvaron megszeppent-némán kicsi pénzüket összeadták most sem jönnek üres kézzel Öregkomához hozzák a koszorút

Szervátiusz Jenő: Portré

Öregkoma ott fekszik az elsőházban s mint ha csak aludna arca nyugodt már-már derűs eltűntek róla a fájdalmak gyötrődések keserű-kegyetlen nyomai ott áll véle szemben a három Kicsikoma megzavarodva s nem értve a történeteket szemükben riadalom és számonkérő-faggató fájdalom arcukon nagy keserűség állnak hitetlenkedve szinte megrökönyödve s felháborodva is mint akiket váratlanul becsaptak meglóptak „de hát erről nem volt szó Öregkoma! csak az eljövendő gyönyörűsége nyárról volt szó s csak a csillagos homlokú pejkiról volt szó amelyiknek Szellő lesz a neve...” az Öregkoma arcán nagy-nagy nyugalom beletörődés „van úgy az Kicsikomák van úgy az hogy egészen másként történnek a dolgok... meg kell szokni ezt is” a Kicsikocsmák szemében parázs-könnycseppek amelyek aztán langyossá szelídülve folydogálnak lefelé a pufók arcokon „becsaptál Öregkoma mondhat az akármit becsaptál ezt nem kellett volna megtenned Öregkoma s éppen te aki ha megígértél valamit mindig szavadnak is álltál... hogy van ez most Öregkoma hogy van s miért adtál kezét a csillagos homlokúra ha tudtad...” az Öregkoma arcán dermesztő már-már közömbös nyugalom „a csillagos homlokú azt én is nagyon sajnálom Kicsikomák azt nagyon szerettem volna hogy meglegyen világeletemben vágytam egy csillagos homlokúra de hát mit csináljunk Kicsikomák mit csináljunk... bizony van az úgy hogy az ember egyszer csak nagyon megszegi adott szavát...” -

„a férfiak nem sírnak soha Kicsikomák összeszorítják a fogukat s nyelik befelé a rettenetes-nehez égető könnyeket!”

„a férfiak a nem sírnak soha?” ott áll a három gyermek a három Kicsikoma összeszorított fogakkal s nyelik befelé a nehéz parázs-könnycseppeket

ott állnak a tátongó-üres sírgödör szélén nézik égő-száraz szemmel a koporsót összeszorítják fogukat „a férfiak nem sírnak soha Kicsikomák!” „de hát mi nem akarunk férfiak lenni Öregkoma mi bőgni akarunk...” nézik száraz égő szemekkel a mohó sírt a csendes aláereszkedő koporsót a dübörögve rázúduló fagyos göröngyöket égő-száraz szemekkel nézik

rákerülnek a koszorúk is az új hantra oszlik halk morajlással a végtisztességet megadó gyülekezete bandukol nyomukban a három gyermek a három Kicsikoma szóltanul a havas utat fürkészve lábuk előtt a temető kapujában egyszerre állnak meg mintha parancsra úgy érzik nehéz terhet cipelnek s meg kell állni szusszanni muszáj egy kicsit egymásra néznie szemükben könny csillog valamit mondani kellene de mit és egyáltalán hogyan lehet kimondani ami oly kimondhatatlanul fáj nézik egymást arcukon csordogál lefelé a könny „a férfiak nem sírnak soha...” nézik egymást „a férfiak?... soha?...” a torra menők már messze járnak utánuk néznek aztán újra egymásra és a kisebbik Kicsikoma a szőghajú kézfogásra nyújtja a kezét kezét fognak a három Kicsikomák életükben először nem játékból hanem miként a férfiak nem a felnőtteket utánzón de felnőtként komoly arccal szóltanul erős fogással egy kicsikét megrázva az elfogadott kezét -

nagy lomha pelyhekben hulldogálni kezd a hó mozdul a három Kicsikoma indulnak megfontolt léptekkel kiest előregörnyedve miként a terhet cipelők

s jönnek a lomha hóhullásban jődögélnek felém -

Sipos Domokos-centenárium Dicsőszenntmártonban

Napjainkban minden kisebb város és falu újra felfedezi nagy fiait, irodalmi-művelődési hagyományait. Se szeri, se száma az emléküléseknek, emléktábla-leleplezéseknek, szoboravatásoknak. Lélekemelő pillanatok, melyek megerősítenek hitünkben, kultúránkban, magyarságunkban. 1992. október 3-án és 4-én a Küküllő-menti kisváros, Dicsőszenntmárton tisztelgett leghíresebb szülöttének, Sipos Domokosnak a százados emléke előtt. Sipos Domokos eddig sem hiányzott irodalmi tudatunkból: a világháború óta három kötetnyi válogatás jelen meg műveiből, s Kovács István monográfiát készített róla (1990). A dicsőiek is állandóan ápolják emlékezetét, ha máshol nem, az iskolai önképzőkörben.

Az okleveles bábaasszony és világgá ment kelmefestő fiaként, 1892 augusztusában született. A nagyenyedi Bethlen Kollégiumban szárnyát bontogató, majd Pesten jogi alapismereteket szerző Sipos Domokos a közigazgatási pályán a helyettes városi főjegyzőségig emelkedik. Válogatásában a közhatalomváltás, állása elvesztése irányítja az irodalmi pályára. Főszerkesztő-nyomdaigazgató, s közben ír vagy nyegyedszáz novellát, valamivel kevesebb verset, néhány regénytöröredéket. Mikor harmincöt éves korában, 1927 decemberében a tüdőbaj elragadja, az Erdélyi Helikon első halottját, a romániai magyar irodalom nagy ígérteit siratják benne. Kívánságára a várostól távolabb eső szegények temetőjében hantolják el. Sírja fölé 1934 szeptemberben a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság állított emlékoszlopot, mely azóta többször is kidőlt, vagy éppen séggyel kidöntötték. Legutóbb, az idén nyáron, valósággal meggyalázták a sírt: az oszlopra gumibrancsot húztak, s azt elégették, a betűk egy részét kivésték.

Ilyen előzmények után vállalkozott a helybéli Sipos Domokos Művelődési Egyesület a centenáriumi ünnepek megrendezésére. 1992. október 3-án, szombaton délután 4 órakor a helyi RMDSZ-székházban, mely egyben az Egyesület központja is, rövid megnyitó ülésre került sor: ezen üdvözlő szavakat mondott Popa Octavian mérnök, Dicsőszenntmárton polgármestere és a testvérváros, Hajduszoboszló polgármestere, Kígyós József is. Az eseményt méltatta még Tófalvi Zoltán, az EMKE alelnöke. Puskás György, a Sipos Domokos Egyesület elnöke, az ünnepek szervezője ismertette a tervbevetett műsorpontokat.

A székházból a koszorúkat vivő menet a közös katolikus-református-unitárius temetőbe vonult, s ott, a domboldal magaslati pontján, új sírba kerültek Sipos Domokos a szegények temetőjéből exhumált maradványai. A helyreállított emlékoszlop is ott áll, rajta a Sipostól vett idézet: „Ne engedelmességedet, /csak a szeretetnek,/ csak a szeretetnek,/ csak a szeretetnek!“. Az ökumenikus temetési szertartás után Oláh Tibor, a Kemény Zsigmond Társaság elnöke és Bálint Pataki József, a Határon túli Magyarok Hivatalának képviselője mondott beszédet, majd rajtuk kívül a megyei és a helyi RMDSZ, az EMKE és a Sipos Domokos Egyesület vezetői helyezték el a koszorúkat. Remélhetőleg itt védettebb helyen, háborítatlanul állhat majd a síremlék.

Az újratemetés után a székház nagytermében tudományos ülészenzon vehettek részt az érdeklődők. Kovács István, Sipos monográfusa, *Üzenet vidékről* címmel személyes élményeit elevenítette fel Sipossal és Dicsőszenntmártonnal kapcsolatban. E sorok írója Sipos Domokos és a forradalom című dolgozatát mutatta be. Szabó Zsolt Szentimrei Jenő és Sipos Domokos kapcsolatait vázolta, Szlovácsek Ida Sipos verseiről értekezett, Nagy Pál előadásának címe pedig *Írók a hőskorban* volt. Felkérésre a vendégként megjelent Czine Mihály egyetemi tanár, budapesti irodalomtörténész szabadelőadást rögtönzött az „irodalomteremtés csodájáról“, az 1918-1926 között induló romániai magyar irodalomról. A helybéli háziasszonyok konyháját dícsérő svédasztal melletti kötetlen beszélgetés zárta a napi eseményt.

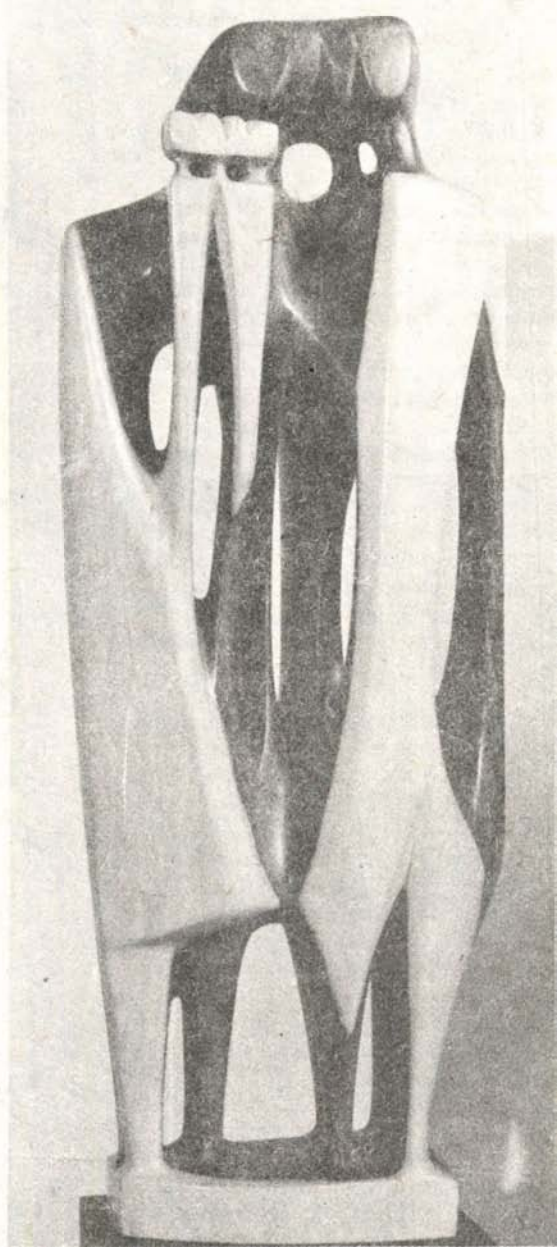
Másnap, október 4-én vasárnapi ökumenikus istentiszteletre gyűlt össze Dicsőszenntmárton magyarsága az unitárius templomba. A zsúfolásig telt, szépen díszített, XVIII. század végéről származó gótikus egyházban Kakassy Endre református és Kolcsár Sándor unitárius esperesek hirdették az ígét. Beszédet mondott Pop Partenie, a görög katolikus egyház részéről, s jelen volt Petres Károly római katolikus plébános esperes is. Végül Fazakas Endre, a templom lelkésze méltatta az ünnepi eseményt.

Az istentisztelet után a városközpont fölé emelkedő templomkertbe, a jól látható helyre felállított Sipos Domokos-mellszobor körül gyülekeztek az ünneplők. A kóruszámokat követően Dávid Gyula, az EMKE elnöke emlékezett meg az íróról, Markó Béla főszerkesztő és szenátor szoboravató beszéde után ifj. Sipos Domokosné Solti Mária (az író fiának Budapesten élő özvegye) és Kovács István leleplezték a szobrot. Hunyadi László, a Maros Megyei Képzőművészeti Szövetség elnöke méltatta Bálint Károly szobrászművész alkotását, Kilyén Ilka pedig elszavalta Tompa László *Halálbamenők üdvözlöte* című, Sipos emlékének dedikált versét. A Szózat eléneklésével zárult a szoboravatás.

Délután a városi művelődészházban a Sipos Domokos Művelődési Egyesület színjátszó csoportja bemutatta az író *Zokog a porszem* című, az erdélyi pedagógus-sorsból ihletődött darabját. Kilyén Ilka előadóművész és Váta Lóránd színiakadémiai hallgató Sipos verseiből szavalt.

Dicsőszenntmárton csak 1912-ben nyert városi rangot, egyetlen műemléképülete az unitárius templom; néhány udvarház emlékeztet még a környéken egykor birtokos nemes családokra. Az itt élő 3000 fős református, 800-800 fős unitárius és katolikus gyülekezetnek, e szóránymagyarságnak most kell kialakítania hagyományait, most kell keresnie példaképeket. E téren október elején jelentős példamutató lépést tettek.

Dr. Gaal György

Balogh Péter: Egység

Régi kézműves munkák az erődített székely templomokban

Az erdélyi udvarházakban, kastélyokban és várakban található régi leltárak gyakran említik a „fejes vasszegekkel vert, vassarkos, pántos, reteszes“ ajtókat és „fakeresztes“ ablakokat. Ezek többsége az idők során megsemmisült, áldozatul esett a későbbi átalakításoknak vagy az újabb tulajdonosok nemtörődőségének. A székely templomok erősségeik némelyikénél azonban mindmáig fennmaradtak - ha nem is nagy számban - ilyen ajtók és ablakok. Java részük a 17. századból származik, készítők szinte kivétel

nélkül helybéli mesteremberek, így ezek az ács- és asztalosmunkák e korszak helyi kézművességének tárgyi emlékei. Értéküket csak növeli az a tény, hogy hasonló 17-18. századi emlékek a paraszti gazdaságokban csak elvétve maradtak fenn napjainkig. Említést érdemelnek még a különböző grádicsok, szuszékok, lakatok és a gabona mérésére szolgáló edények is. Megőrzésük olyan kötelességünk, mely egyben tisztelgés a régi mesterek emléke előtt.

Gyöngyösi János

EGYHÁZI ÉLETT

Miért hallgatunk a testvéregyházközi kapcsolatról?

Az erdélyi és az észak-amerikai unitáriusok közötti kapcsolat a 19. században kezdődött. A kapcsolat kialakítása, fenntartása különböző formában jutott kifejezésre. Ennek egyik „változata” a testvéregyházközi kapcsolat kiépítése volt, amely az 1989-es romániai változások után egyre élénkebbé vált.

Ma már általában mindenik egyházközségünknek van testvéregyházközsége Észak-Amerikában, és a kapcsolatok fenntartása, elmélyítése érdekében nemcsak amerikai testvéreinknek kell tenniük, hanem nekünk is.

Tudom, sok egyházközségben látogatók történtek, melyek nyomán lelki-szellemi-anyagi áldozatok születtek, örömkönyvek hullottak, felejthetetlen élmények fakadtak, köszönő imádságok szálltak a jó Istenhez... és mindezek ellenére érthetetlenül vesszük tudomásul, hogy Unitárius Közlönyünkben senki sem osztja meg a másikkal - egymással - élményeit!

Mi az oka ennek a hallgatásnak? Miért zárjuk önmagunk szűkebb világába azokat az érzéseket, amelyekre egész unitarizmusunknak szüksége van?!

Az öröm nagyobb, ha másokkal megoszthatjuk. Legjobban úgy tudjuk átölelni egymást a kapcsolatokból származó örömeinkkel, ha frünk róluk az Unitárius Közlönyben. Az igaz, hogy havi lapunk megjelenése akadozik, de ha késve is, mégis megjelenik... és mindaz, amit lefrünk, történelmi dokumentummá válik. Nemcsak nekünk kell tudnunk ezekről a kapcsolatokról, hanem a jövő nemzedékének is. Azt szeretném, ha Unitárius Közlönyünkben egy rovat indulna e témával kapcsolatosan.

Tudnunk kell azt, hogy a látogatást tevő amerikai unitáriusok beszámolnak - frásban is! - mindarról, amit itt tapasztaltak, éreztek. Olvastam 22 oldalas élménybeszámolót is (a kadácsi egyházközséget meglátogató amerikai lelkesztől). A „Hidak” (Bridges, 1992 szeptemberi szám) című havi kiadványuk az erdélyi testvéregyházközi kapcsolatokról szól. Meggondolkoztatásért ebből fordítottam, hadd olvassák azok, akikről szól és merítsenek újabb örömet(eket). Az ők örömük a mi örömünk is - az erdélyi unitarizmus nagy családjá-

nak öröme, azért, hogy Isten közelebb vezetett amerikai hitestvéreinkhez.

Miért hallgatunk hát örömeinkről?!

Dr. Rezi Elek

Felsőrákos - Spokane

Julie és Jerry Jose folyó év (1992) áprilisában meglátogatták felsőrákosi testvéregyházközségüket, és feledhetetlen élményeket szereztek. A következőket írták: „Mi azért mentünk Felsőrákosra, hogy hitestvéreink érezzék gondoskodásunkat, és tudatosuljon bennünk, hogy nincsenek egyedül. A barátság, a jóság és az érzelmek kiáradása mutatta, hogy milyen nagy szeretettel fogadtak minket és mennyi mindent meg akarnak tudni egyházközségünkről, ugyanakkor kifejezték azon reményüket is, hogy a Spokane-i egyházközség más tagjait is szeretettel várják. Éreztük, hogy ott-tartózkodásunk mélyítette azt az érzést, amit mi unitáriusnak nevezünk”.

A Jose család tudomást szerzett arról is, hogy hogyan élnek és dolgoznak testvéregyházközségük hívei:

„Egy 14 tagból álló tanács (keblitanács) - férfiak és nők - vezeti az egyházközséget, akiket 3 évre választanak. Vallásérkölcsi-, nevelési-, gazdasági- és temetői (?) bizottságaik is vannak, 6-6

Györkös Mányi Albert festménye

taggal, úgyszintén ifjúsági- és nőegyletük. A Kolozsváron székelő püspök kormányzati hatásköre szélesebb, mint a mi egyházunk központi vezetőségé... Az egyházközség kórusa nagy szerepet játszik a vallásérkölcsi életben, tagjai közt a kapcsolat igen bensőséges...

Felsőrákos a falurombolás idején halálra volt ítélve. Az államosítás során az állam elvette a falu összes földjét az emberektől, csak a kis, házkörű terület maradt. Most a falu egyik legnagyobb problémája az, hogy az állam az elvett földterületet csak részben adta vissza. A 400 család közül eddig csak 50 családnak tisztázódott a föld kérdése. A másik probléma az, hogy miként dolgozzák meg a részben visszakapott földet, felszerelések nélkül? Nincs magántulajdonban lévő traktor, és az igásállatok száma is kevés. Egyeseknek a föld visszaadása egyenesen tragikus, mert idősek, és nincs fizikai erejük megművelni. Gyermekük eltávoztak otthonról, mert megélhetésüket nem tudták biztosítani”.

Szentgerice - Fairfax

Bob Tripp egy hosszú beszámolót írt arról a látogatásról, amelyet a Fairfax-i egyházközség kórusával tettek 1992 júliusában a szentgericei testvéregyházközségükben.

„Az egymás iránti érzéseinket talán semmi sem bizonyítja jobban, mint a mi megérkezésünk. Judy Harrison azt javasolta, hogy autóbusszunk álljon meg a falu határánál és a látogatók énekelve vonuljanak be a faluba. Így is történt. Azt hiszem, ilyen érzésben nem volt még résziünk. Az amerikaiak lassú léptekkel, énekelve vonultak be a faluba; oly énekeket énekelve, mint például „Ez a föld a ti földetek”. Én, aki korábban tartózkodtam a kórusal együtt énekelni, azon vettem észre magam, hogy csendesesen én is énekelek. És szinte mintegy jelle, a szentgericei felsorakoztak az út mentén, és sokan közülük virágokat nyújtottak át az amerikaiaknak. Egyesek nevettek, mások - mind a látogatók, mind a vendéglátók - örömkönyvekre fakadtak. Kétségtelenül feledhetetlen élmény marad a bevonulás!

Egy amerikai számára, aki a modern időben él, a 900 lelkes Szentgerice falut meglátogatni, bizonyos vonatkozásokban, időben való visszalépést jelent. A legtöbb házban van villanyvilágítás és televízió. Az otthonokban általában bevezették a hideg vizet, és néhányan megoldották a meleg víz ellátást is...

A legtöbb háznál önálló gazdálkodás folyik: csirke, liba, sertés stb. nevelése, és elég nagy zöldségeskertjük is van.

A falu népe keményen dolgozik. Sok időt és energiát fektetnek be olyan munkák elvégzésére, amelyet helyettük a gépek is elvégezhetnének... a legtöbb munkát kézzel végzik... az emberek a határra gyalog és nem gépkocsival járnak... a faluban egyetlen telefon van.

Természetesen, ami a faluban kiemelkedik, az az emberek szeretete. Olthatatlan melegséggel és vendégszeretettel vettek körül bennünket. A legnagyobb akadály a nyelv különbözősége volt, hiszen ők nem beszélnek angolul. Vitünk angol-magyar szótárt, de kevés hasznát vettük, talán a magyar-angol szótár hasznosabb lett volna...”

Jobbágyfalva - Brewster

Betsy Skeirik, aki a testvéregyházközi kapcsolatok előmozdításának buzgó szervezője a Brewster-i egyházközségben, férjével ezen a nyáron második alkalommal látogatták meg Romániát. Meglátogatták jobbágyfalvi testvéregyházközségüket is, amely Marosvásárhelytől egy jó pár mérföldre fekszik. A lelkész kérésére népi varo-tasokhoz szükséges anyagokat is hoztak (amelyeket nehezen, vagy egyáltalán nem lehet beszerezni Romániában). Mindezt abban a reményben tették, hogy előmozdítsák és jövedelmezővé tegyék a jobbágyfalvi nőszövetség munkáját.

A házaspár a Brewster-i egyházközség életét bemutató fényképalbumot is ajándékozott a jobbágyfalviaknak. A társalgást egy fordító tette lehetővé, aki a két egyházközség fiataljai között a levelezésben is segített.

A Brewster-i egyházközség 1991-ben tartott közgyűlése alkalmával csatlakozott a testvéregyházközi kapcsolatok fenntartásához, és Betsy azóta is fenntartja a gyülekezet érdeklődését, azáltal, hogy rendszeresen tájékoztat az egyházközség havi lapjában a kapcsolatok alakulásáról. Betsy megszervezte az alkalmoszerinti „testvéregyházközi megbeszélést”, mindig friss híreket közöl, úgyszintén az ő gondolata volt a rendszeres perselyezés a testvéregyházközség anyagi megsegítésére.

Következő számunkban a mi hallgatásunkat magyarázó dr. Gellérd Judit írásáról, Nagyajta és Vargyas testvéregyházközi kapcsolatairól szólnunk.

Remélem, megtörik a hallgatás!

R. E.

Üzenetek a napsugarakkal

Van, aki a tett, és van, aki a szó embere. Úgy érzem, könnyebb volt egy, egész Észak-Amerikát és Kanadát átfogó, valóságos unitárius Erdély-mozgalmat létrehozni, mint erről egy cikkben írni. Pedig kürtöm és fegyverem a szó — szószékről vagy komputerem mellől. Beadványok, kiadványok, levelek ezrei rajzanak szét Chicoból már négy éve a világ minden liberális vallásos egyesülete és egyháza felé. És az egyre terebélyesedő Erdély-barátok táborára felé. Leveleim elvetett magvak bibliai és statisztikai értelemben is. Sokat kell belőlük elvetni, és gonddal célozni, hogy legalább egyrésze kalászt is teremjen. De, hála Istennek, az aratnivaló lassan kinő a kezünkben. A nagy szükséghez mérten, persze, akár észrevétlenül is nevezheti, aki pesszimista. De erről a partról nézve, olyan jelenségnek vagyunk tanúi, amely páratlan az amerikai unitárius történetében.

Két ember képtelen átfogni tágabb közösséget, és a mi „közösségünk” magva az a kb. százezer amerikai unitárius, akiknek felnyitottuk a szemét, szívét, és felszítottuk adakozó kedvét erdélyi testvéreik felé.

De, hogy is kezdődött ez a gyönyörű kaland? Éppen olyan romantikusan, ahogy azt az amerikaiak szeretik hallani. Happy end-del kezdődött. Esmékért lángoló és a szülőföldjét elhagyó erdélyi értelmiségiek meghasonlottságában vergődtem én is. Orvos voltam Marosvásárhelyen, de Budapestre váltottam. Egyik szakvizsgát a másik után tettem le, a Mátyás-templom kórusában énekeltem, a Semmelweis egyetem orvoszenekarában hegedültem. De igazán mindig útban voltam Erdély felé. Akkor még azt hittem, meg tudom váltani azt a kicsi világot. Egy napon a Liberális Vallások Világszövetsége (IARF) váratlanul meghívott Kaliforniába, a Stanford egyetemre, az 1987-es világgkongresszusára, egyházam képviselőjeként. Ott ismerkedtem meg leendő férjemmel, dr. George Williams-szal, a Kaliforniai Alami Egyetem keleti vallások professzorával. Nem volt vesztegetni való időnk az egymást meglátni és megszeretni között, hisz a kongresszus is éppen véget ért. És 1988 őszén már a Berkeley-i Starr King Unitárius Teológia diákja és karácsonykor George felesége voltam. Égben kötöttem házasság.

Azóta „torzítva” látom a világot: minden út, minden ügy végén ott látom előderengeni a happy endet, de legalábbis a megoldhatóság eszközeit. Fanatikusan a remény embere lettem. És állítom, hogy csak így lehet elkötelezett híveket is toborozni egy ügy számára. A miénk pedig nem kis ügy: erdélyi unitárius egyházunk - közel százezres magyar kisebbség - mentése, talpraállításának, megújulásának feltételeit megteremteni.

Először is feladtam a medicinát. Elvégre mindenki, aki orvos, tud gyógyítani. De egy ilyen magunktervezte, komplex misszióra nem igen akad ember, s akit ráadásul olyan szellemi örökség kötelez, mint engem az én mártírsorsú édesapámé, Gellérd Imréé, a tudós és lelkipásztoré. Akit ígéretes pályája fénypontján ítétek hét év politikai börtönrre és öt év jogvesztésre. Börtönévei se tudták szellemét megtörni, a teljes mellőzöttség és a megújuló zaklatások elől inkább a halálba menekült, mintsem megalkudjon. Vagy Édesanyám példája, aki csak kelet-európai számára felfogható meghurcolások és egzisztenciális küzdelmek közti kalauzolta két gyermekét nem akármilyen révbe. Ezt a küldetést, ami a miénk, lehetetlenség fel nem ismerni és nem hálás lenni érte, akármilyen nehéz is. S aztán már csak járni kell az úton, mindig nagyon egyenesen, a célon csüngő tekintettel. Az ilyen járásnak sodró ereje van. A hit mágnes: magához vonzza a keresőt, a nyitott lelket. Az amerikai unitáriusok között pedig sok ilyen van. Először rámcsoválkoztak: hogy még ilyen is létezik élőben, hogy erdélyi? Mert ők ezt az országot mesebelinek gondolták, csupán a Dracula-filmek fantázia színhelyének. De tetszett nekik. S hogy még unitárius is vagyok, ez is igen tetszett. Aztán, amikor Dávid Ferencről és vallásunk 425 éves múltjáról beszéltem, az már több volt, mint ami fölött amerikaiain percek alatt napirendre lehet térni. Ez már tartósan keltette fel érdeklődésüket. Hiszen ez presztizskérdés: régebbtől fogva unitáriusnak lenni, mint amerikaiinak!? Nahát! Jól időzített felfedeztetés volt, mert az amerikai unitáriusok, egyesek szerint, lelki válságban van. Saját esszenciáját keresi azon túl, hogy mindenfajta tradíciót próbál magában egyesíteni. Kicsit olyan amerikai jelenség ez a (Folytatása a 9. oldalon)

Muhi Sándor: Egyensúly

Hitrokonok látogatása

1992. augusztus 29-30. napjain az „All Souls” Colorado Springs-i Unitárius Egyházközség részéről egy, hat személyből álló csoport tett látogatást Kolozsváron és Kideben.

A Jim és Lynn Lansford házaspár vette fel velünk a kapcsolatot, akik az 1989. évi forradalom után többször jártak hazánkban, emberbaráti segílyeket szállítva bukaresti gyermekotthonokba és mozgássérültek otthonába. Utazásuk során Vajdahunyadra és Dévára is eljutottak. Boldogan számoltak be arról, hogy milyen mély élményt jelentett számukra, hogy a David Ferenc vértanúsága helyén járhattak.

Ézalkalommal a házaspár társaságában volt két fiatal mérnök, David Pöwer és Lawrence Oby, valamint két gyermekük.

Vendégeink szombaton délelőtti látogatást tettek az egyházi központban, ahol Főtisztelendő Püspök Úr távollétében dr. Erdő János főjegyző-püspökhelyettes úr fogadta őket. Láthatólag mély benyomást tett rájuk nagyjaink arcképcsamoka, valamint a kérdéseikre a Főjegyző úr által adott válaszok, magyarázatok. Ezután megtekintették az unitárius, valamint 150 évig az unitáriusok birtokában lévő főtéri római katolikus templomot.

Délután kilátogattak a kidei egyházközségbe, ahol 18 órai kezdettel istentiszteletet tartottunk. Imát mondott a szülőfalujában éppen látogatást tevő Bíró Barna városfalvi lelkész; és Sebe Ferenc beszolgáló lelkész egy angolnyelvű prédikációjából olvasott fel. Az istentisztelet végén Sebe Ferenc üdvözölte a vendégeket, Jim Lansford a vendégek részéről válaszolt. A templomból kivo-

nulva, a vendégek megajándékozták valamennyi jelenlevőt: vitaminokat, orvosságokat, tápszereket és egyéb hasznos dolgokat osztogatva. A Fülöp Elemér nyugalmazott lelkész vendégszerető házában meleg, barátságos hangulatban eltöltött beszélgetés után indultak vissza Kolozsvárra.

Vasárnap résztvettek a központi templomban tartott istentiszteleten, majd délután Déván keresztül utaztak vissza Bukarestbe, ahonnan hétfőn repülővel tértek vissza az Egyesült Államokba.

Sajnálunk, hogy a rövid két nap alatt nem volt lehetőség szórványközpontjaink meglátogatására, de hitrokonaink, akikkel valóban igazi, meleg lelki, rokoni kapcsolataink alakultak ki, megígérték, hogy következő alkalommal több időt fognak nálunk tölteni. A magunk részéről is megajándékoztuk őket. Egyebek mellett népi hímzéseket és a Törös Gábor nagybányai szobrászművészi által készített, az Unitárius Egyház címérét ábrázoló bronzplakettet adtunk. Ajándékainkat igen sokra értékelték, és a másik két testvérgyeházunk híveihez hasonlóan, ők is kifejezték, hogy nagyon jó hatású és hasznos lenne, ha hozzájuk is nagyobb mennyiségben juttathatnánk el népművészetünk termékeiből.

Végül, mint jelentős eredményt említjük meg felajánlásukat, mely szerint a beteg híveink részére történő gyógyszerek beszerzésére alapot biztosítanak. E terv gyakorlatba való ültetését már meg is kezdtük.

Mondjuk hát hitrokoni szeretettel: Isten hozta Testvéreinket!

Sebe Ferenc

Üzenetek a napsugarakkal

(Folytatás a 8. oldalról)

vallás is. Kétségtelenül szabad, annyira, hogy már alig vallás. S aki a transzcendens elemében - netán Istenhitben - keresi a lélek felszabadulását, az bizony üres szívvel megy haza itt sok unitárius templomból. Erdélynek tehát szöszterint a megmentő szerep jutott, és éppen a mindkét világ válságának pillanatában. Amerika felfedezésének négyszázadik évében Amerika fedezi fel négyszázéves erdélyi unitárius gyökereit! S az unitáriusok számára ez utóbbi kétségtelenül nagyobb katarzis.

De hogy valóban az legyen, „átnevelésükkel” kezdjük a munkánk. Hogy ne csak kizsákmányolható egzotikumot lássanak Erdélyben, hanem ismerjék meg saját valláshagyományuk mélységeit, tanuljanak meg tisztelni, sőt, csodálni egy, az évszázadok üldözöttségét túlélt népet, és, igenis, tanulják meglátni a szenvedés könnyeit az ünnepi mosolyon keresztül. Több, mint 160 egyházközség és sok ezer híve most ezt „tanulja”, és tanul belőle. Lélekben épül általa. Hét könyvet adtunk ki három év alatt, s már mindenik második kiadást sürget. Célunk az erdélyi unitárius irodalom megismertetése volt. Soha senki előttem nem fordított unitárius teológiai munkákat magyarból angolra. „Könnyű” dolgom volt, hisz édesapám monumentális életműve - az erdélyi unitarizmus négyszázéves szellemi története a prédikációirodalom tükrében - a kezemen volt, sok száz prédikációjával együtt. Több, mint 600 oldalra rúgó magiszteri dolgozatát és doktori disszertációját - politikai okokból őt sohasem avatták doktorra - angolra fordítottam, s rövidesen az egyik igen tekintélyes nemzetközi akadémiai kiadó, az Edwin Mellen Press, New York, fogja angol nyelven megjelentetni. És mi magyarul, nemcsakára. De máris szennyezés számba megy ez a munka a tudományos világban. A chicagói Meadville/Lombard unitárius teológián és konferenciákon kértek fel többször is az életmű ismertetésére. Summás formában mi magunk adtuk ki dr. prof. Erdő János teológiai tanulmányainak angol nyelvű változatával együtt.

Két magyar kötetet is megjelentettünk - Gellérd Imre *Beszédek és Esszék a gyakorlati teológia köréből* - ajándékol minden unitárius lelkes és teológiai hallgató számára. Idén pedig egy terjedelmes kézikönyvet írtam és szerkesztettem az amerikai Erdély-testvéregyházak számára, amelynek sikere minden elképzelhetőn túlnót. Alig győzöm a magamgyártotta köteleket elég példányszámban előállítani. Az amerikaiak a benne foglalt a gazdag inspirációs és információs forrásnak örvendenek, mi pedig az érte kapott szerény adományoknak, melyet a kolozsvári unitárius teológusok ösztöndíjkiegészítésére küldünk haza.

Újabbán itt határozottan „divatba jött” Erdélybe zarándokolni. Kezdetben vala a bostoni egyházvezetőség bevonulása, kintőskalácsos és szilvapálinkás lakomák és vállveregető ígéretek zápora közepette. De hamarosan kényelmetlen testvérré vált Erdély, amint kiderült, milyen nagy kárt tett benne az a néhány évtized, milyen szegény, mennyire segítségre szorult. De igazán az volt a kényelmetlen, hogy a segítségadásra reális lehetőség is nyílt végre. Sőt, most már a mély együttérzés kifejezésére nem a sürrő öbögés, hanem a szubsztanciális melléállás vált adekváttá. Úgy, hogy a hivatalos bostoni politika gyorsan Indiára és Moszkvára, egyfajta új unitárius világmisszióra váltott. Ígéreteit és bevonulásait azok megmentésére és bevonulásait azok megmentésére és nemlétező új egyházak elővárszolására összpontosítja.

De ne felejtsük meg a happy end-ről. Az istenadta népi kezdeményezésről, mely mozgalommá terebélyesedett. Kezdetben csak Kalifornia unitárius templomaiba hívtak beszélni, igazságotokat teljesíteni, és persze, hegedülni. De hamarosan már a legtávolabbi államokba és a legnagyobb egyházközségekbe is meghívtak. Az ügy diadalának, mozgalommá válásának az év nagy unitárius eseménye, az Egyesült Államok és Kanada unitáriusainak Főtanácsa (General Assembly) volt a bizonyítéka. Hatalmas erőt sugalló élmény, amikor 3000 unitárius együtt ünnepel tíz napon át.

A megnyitó ünnepség mindig a Főtanács egyik fénypontja, zászlóparádéjával és programbeszédével. Nos, hol mondhatnám el büszkében, mint ebben a cikkben azt, ami itt is nagy dicsőségnek számít, hogy idén (1992-ben) én voltam az ünnepi szónok a megnyitón, és programbeszédem Erdélyről

szólt. Erdélyről, mely a bölcső és a bölcsődal, a múlt mélysége és a „tisztá forrás”, a lelki töltekezés szent zárandokhelye minden unitárius számára. „Nem tudtam megállni, hogy ne sírjam el magam” - volt a tipikus kommentár utána. Férjemmel mi voltunk a nyolcszáz unitárius zászló élén a parádé „marsalljai” Calgary óriás színháztermében, székelyruhában - mert férjem tiszteletbeli erdélyinek számít saját jogán is. Három különböző, Erdélyről szóló előadásunkra százak tódultak, videofilmünket is közkívánatra meg kellett ismételnünk. Hagyományos úrvacsoraistentiszteleteink hírére, a Főtanács is felkérték, hogy az Édesapám emlékére készült gyönyörű gótikus kehelyből - nem lelkesz létemre - én osszak úrvacsorát. Idén Erdély körül forogott a - legalábbis az unitárius - világ. De már más felekezetek is kezdtek „irigyelni” az unitáriusokat, hogy nekik ilyen mesebeli testvérük van, akit ráadásul meg is lehet menteni. S ez még csak a kezdet...

Beszéljünk a magvetésről most. A Center for Free Religion-t - sántít az értelme. ha Szabad Vallás Központnak fordítjuk - George Williams alapította a hetvenes években, valláskutatás és könyvkiadás céljából, a nagy japán tudós-szent, Shinichiro Imaoka, George szellemi atyja hatására. Életébe és kaliforniai otthonába költözésével azonban a Center hamarosan amerikai Erdély-segélyközponttá vált. Férjem fizetésének egynegyede is ezt az ügyet szolgálja, ráfordított idejéről nem is beszélve. Hogy én napi 14 órán keresztül, a hét 7 napján át írok, telefonálok, megoldásokon dolgozom, az csak természetes. De csak mivel férjem is az én szenvedéllyel szolgálja az én népemét. Ma már a Center nemcsak mi vagyunk ketten, hanem a mögénk felzárkózott unitáriusok ezrei.

Megszerveztük és életképesé tettük ugyanis a Boston által - a húszas évek mintájára - meghirdetett testvéregyház-programot. Ez azt jelenti, hogy minden erdélyi unitárius egyházközségünket egy USA-beli vagy kanadai testvéregyházközség fogadott testvérül. Hidat építünk, kétirányú - az óceánon és nyelvi határokon keresztül; járhatóvá tesszük a sokévtizedes elszigeteltség gátlásokkal benőtt ösvényeit; a félelem-bénította jobbakat üdvözlésre lendítjük újra.

Megdőlt egy torony valahol? A pénz nem múhat: tovább-dőlésért azonnal meg kell állítani! Hány-szor látszik lehetetlennek egy-egy ilyen szerű sürgősségi kérés. És abban a pillanatban a pusza hitnél egyéb nem is áll a mi rendelkezésünkre. De az Isten mindig kirendeli, megadja a megoldás útját. Persze, fel kell azt ismerni. És tenni kell. Több tízezer dollárnyi kisebb-nagyobb segély érkezett már a falvainkba, néhány szerencsésebbje traktort kapott testvérétől ajándékba. És ami biztató, hogy mind többen csinálnak presztízskérdést abból, hogy e példát kövessék. Beindítottuk az erdélyi kézimunka-akciót, melyre nagyon sok egyházközség asszonyai lelkesen és tetemes munkával válaszoltak. A mi dolgunk: divatba hozni Amerikában is az erdélyi íróst. Ma már több templomban tartanak erdélyi istentiszteletet és használnak írásos úraszalterítőt. A pámakat és falvédőket pedig egyenesen üveg alatt, bekeretezve függesztik a falra - és milyen büszkén! Karácsonyra Chicoban a Kalifornia State University kiállítja Kovács Géza erdélyi falvakról szóló linómetszet-sorozatát. Orbán Irén naív művész színesbajos, népi életképeket bemutató falvédői és Bálint Zsigmond fényképkiallítása diadalútját járja Amerikaszerte.

Két év alatt kétszer nyertük el az amerikai Vetch Alapítvány kegyeit és ösztöndíját, ami kétszer ötvenezer dolláros templomépítési segélyt jelentett - a másodikat a Center for Free Religionnak utalták ki e célra. Ebből épül további három templomunk - Sepsiszentgyörgyön, Udvarhelyen és Baróton. És Szentegyházának is sikerült a nyáron imaházat vásárolnunk, így vált ez az 500 lelkes gyülekezet a legfiatalabb önálló egyházközségünké.

Ahány egyházközség, annyi gyönyörű története az egymásratalálásnak. Már nemcsak a boldog köszönőlevelek és beszámolók halmaza érkezik hozzánk naponta az amerikai egyházaktól, de némelyike önálló kötetben örökíti meg ennek a különös testvérelmének a folyamatát és élményét, erkölcsi világnézetükbe e mélyen belenyúló eseményt. Erdély óta más ember lettem - hangzik a közös vallomás. Az értékkereszténység elvét valló unitáriusok pontosan értjük, mi megy végbe a lelkükben, miért érzik magukat gazdagabbnak, miért olyan „ragályos a lelkesedésünk”, ahogy gyakran megjegyzik.

Hogy a testvéregyház-program olyan szépen kinő-

ni látszik bábáskodásunk alól, s reményre jogosít a falvak túlélését illetően, most az oktatásra, teológusképzésre, nyomdafelállításra és az egyház infrastruktúrájának erősítésére összpontosítottuk erőnket. No, meg az egyház kisnyugdíjasainak megsegítésére. E feladatok szellemében létrehoztuk a Gellérd Imre Alapítványt, amely próbál részt venni az egyházmegegyezés és a jövőépítés küzdelmében, mindig a sürgősségi fronton, a szükség-diktálta, sokszor rendhagyó formában.

Tavaly egy, Kolozsvámak ajándékozott desktop publishing számítógép-rendszerrel vetettük meg a leendő unitárius nyomda alapjait. Férjem öt nap és öt éjjel képezett ki néhány lelkes teológust a komputeres könyvkiadás fogásaira. „Vizsgamunkaként” megszerkesztették az azóta is létező *Zizi-t*, az unitárius teológiai önképzőkör lapját. De tervük ennél merészebb, és irodalmi ambíciójukat mindenben támogatni igyekezünk. Újabb-komputerek vannak útban máris.

Idén nyáron négy erdélyi unitárius teológus részvételét szponzoráltuk egy igen sikeresnek bizonyuló kéthónapos intenzív kurzuson, amelyet a Szegeci Egyetem a Magyar Tudományos Akadémiával karöltve rendezett meg. George Williams pedig az ősz folyamán Kelet-Európában elsőként oktatott és vezetett be világi egyetemen összehasonlító vallástudományt. A Szegeci Egyetem visszahívott; sőt, a Pécsi Egyetem is meghívott jövőre, amikor Kolozsváron a Teológián is folytatjuk - ugyanis én fordítottam magyarra a múlt évben elkezdett előadásokat. A jövő kutató és oktató nemzedékének kinevelését elősegítő, rendszeresíteni szándékozunk a szegeci továbbképzést, és a részvevőket munkájukban továbbra is követjük, illetve támogatjuk. És közben harcolunk külföldi ösztöndíjakért, de legalábbis az angol nyelvtanárak rendszeres biztosításáért, s nemcsak Kolozsváron, de a kereszteri gimnáziumban is. És mindezt önkéntesek „bevetésével” és anyagi támogatásával tervezzük. Mert költségvetésünk mint olyan, nincs. Hazautazásainkat is, természetesen, saját zsebből fedezzük, mint annyi sürgősségi segélyt is. Látogatásaink ilyen értelemben nem „hivatalosak”, de többszáz itteni egyházközség nevében próbáljuk a segítségadás leghatékonyabb útjait kifürkészni, és aztán együtt kidolgozni, lépésről-lépésre. És közben gyönyörű videofilmeket készítettünk kultúránkról, hagyományainkról, templomainkról, gyermekeinkről. Az IARF - a Liberális Vallások Világszövetsége - és annak főtákará, dr. Robert Traer - mögöttünk áll, velünk dolgozik, véleményünk alapján szervez segítséget. S ez a nemzetek közösségének és az együttérzésnek jóleső háttérével erősíti. Jövő nyáron a vallásos világ nagy ünnepségein - a Vallások Világparlamentjének századik évfordulóján - Indiában és Japánban előadásorozatot megtartására kérték fel férjemet és engem is, kit-kit a maga „területén”. Visszük Erdély üzenetét Keletre is.

Posztívan gondolkodni - hangzik a jelszó Kaliforniában. De milyen nehéz ezt életünkben otthon, Erdélyben valóra váltani, amikor az infláció világrekordot dönt, s amikor a reményt naponta húzzák ki a lábunk alól. Pedig más kapaszkodónk nincs. Remény nélkül nem lehet a holnapot se megélni. Márpedig a jövő a holnappal kezdődik, mégha csak nagyon apró lépésekkel vonszolhatjuk is magunkat előre.

Erdélyből üzenet érkezik a napsugarakkal is. És itt egyre többen értik ezt az üzenetet.

Dr. Gellérd Judit
Chico, Kalifornia

TÍZ ÁLTALÁNOS ELV,

amelynek alapján az észak-amerikai unitárius-univerzalista egyházközségek némelyike kifejti tevékenységét:

1. A vallásos érzés szabad kinyilvánítása;
2. A vallásos eszmék iránti türelmesség;
3. Az értelem és a lelkiismeret tekintélye;
4. Az igazság és annak kutatása iránti folytonosság;
5. A tapasztalás egysége;
6. Az ember méltósága és értéke;
7. A vallás etikai alkalmazása;
8. A szeretet mozgató ereje;
9. A demokratikus folyamat szükségessége;
10. A vallásos közösségek (egyházközségek) jelentősége.

Esztendővégi mormogó

... gyermekkorodból azok a ritka, angyalszárnyuhogással tele, borzongó-boldog éjszakák!
hullanak patyolat-nagy havak (legalábbis így emlékezel), és meleg-sárga lámpafény-szőnyeget terítenek az udvarokra a párás ablakok,
Énekszó zendül, felkapják s háztól házig lebegtetik a hulló havak,
Együtt az egymáshoz tartozók!
Töltötkáposzta békés illata, ... a poharakban bor gyöngyözik (most egy kortyvit a gyermeknek is szabad),
Hát akkor, szólal meg a legöregebb, bort, búzát és békességet, jó atyámfiai!
Nézed a felnőttek arcát, s halkán, melengetően felzendül benned is a harangok szava -----
----- nagy havak hullása
még eljöhét, gyöngyözhet bor az öblös pohárban!---

... még partján az elmenő esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain,
bizony, barátaim, akik ha vagytok, nagy havak gyönyörű hullása volna ildomos, és állni e tisztaság-zuhatagban, egymás mellett és *nagyon-együtt*, és nem szólni, hiszen fölőseges így minden beszéd: tudják, *érik* az együvé tartozók egymás lelkét, gondolatait -
Nagy havak hullása még eljöhét. Gyöngyözhet bor az öblös pohárban. De vajon kiállunk-e szorosán egymás mellé, *együtt* e hózuhatagba?! vagy csak beszélünk, s mondjuk: ki kellene állnunk szorosán egymás mellé, együtt a tisztaság-zuhatagba?! de csak beszélünk, s mennél kevesebben vagyunk és mennél kevesebbek, annál többet és hangosabban, túlcitálván egymást! No nem, persze hogy nem mindközönséges hétköznapi dicsérgetésiben, merthogy sokkalta megnyugtatóbb (lehet!?) pompásan megnyert csatáinkról harsogni - mégha ilyen csatáink nem is voltak soha! -, mintsem miesnap apró vereségeinkről például, amelyek viszont voltak, vannak és lesznek is...

Még partján az elmenő esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain, nyilván nem erről van szó, *most sem erről van szó!*
mert, akárhogyan is vesszük, mégiscsak ünnepi percek ezek, mikor, partján az elmenő esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain, az ember tűnő pillanatra úgy hiheti: csakis egyedül rajta áll eldönteni, hogy a két esztendő közötti villanásnyi senkié-időből merre lép - ...hát elmegy ismét egy esztendő, s helyébe (?) egy másik érkezik. Örvendezzünk hát (?), barátaim, kik vagytok, s fogadjuk jószívvvel most is az érkezőt, miként eleddig is! és higgyük (el róla is), miként minden eleddig érkezőre várva (el)hitük: *jobb* lesz, mint volt az éppen elmenő, s így, minden bizonnyal, többek leszünk, lehetünk!

(hát akkor, szólal meg a legöregebb, bort, búzát és békességet, jó atyámfiai!)

és higgyük (el még azt is), kedves barátaim, akik voltak, még vagytok s tán lesztek,
hogy megírjuk végre mindannyian a magunk legszebb versét, amely egyszersmind legigazabb tettünk is lesz!
és higgyük el, hogy az emberiségnek életbevágóan már csak ez a legszebb és legigazabb költemény lesz a fontos, legyen az egyetlen szócska bár, egy régen hiányzó szízfogás, egy csók, egy ölelés, egyetlen dallam, boldog kényszerület vagy éppenséggel egy - különben közönséges - szeg,
csavar, kaszapenge, fejszenyél -
Mindenre életbevágóan nagy szükségünk van most, mi tiszta, igaz és emberi!
Partján egy elfogyó esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain,
hát *most*, ha egyetlen pillanatra is, de érkezzünk haza lelkünk zsoldár-tiszta zugába,
szaporodó sírjaink közé,
faggató-nagy csendjébe a hitnek és minden, még ki nem mondott igaz szavunknak,
hogy tisztán találhasson minket az eljövő idő,
akárha szorosán egymás mellett, *együtt* a hulló havakban, mosdatván arcunkat a ránkzúduló tisztaság-zuhatagban és lelkünket is az egymáshoz tartozás, egymásért létezés erőt adó hitében, és fölőseges már minden beszéd, hisz tudjuk, érezzük pontosan egymás együvé tartozó, csak-együtt-erős lelkét, hitét!

különben mit ér az eljövő idő?!
különben mit érünk mi magunk?!...

A székely székek

A székely területek közhatóságai mintegy öt évszázadon át a székek voltak. Udvarhelyszék a Nagy Küküllő felső völgyében, Marosszék a Maros és a Nyárad völgyében, Csík-(Gyergyó-Kászon)szék az Olt és a Maros felső völgyében, Sepsiszek az Olt és a Feketeügy közötti síkságon, Orbaiszék a Feketeügy bal partján, Kézdiszék a Kárpátok íve alatt. Aranyosszék pedig az Aranyos völgyében helyezkedett el. A 17. század elején Sepsiszek, Orbaiszék és Kézdiszék Háromszék néven egyesült.

Néhány széken belül kisebb közigazgatási egységeket, ún. fiúszékeket hoztak létre: Sepsiszéken belül Miklósvárszéket, Csíkszéken belül Kászonszéket és Gyergyószéket, Udvarhelyszéken belül pedig Keresztúrszéket és Bardócosszéket. A fiúszékek maguk választották hadnagyaikat és székbíráikat. Marosszék fiúszéke, Szereda nem önálló közigazgatási egységként, hanem csupán alsóbb fokú törvényszékként működött.

A székelyek lakóterületeit a 14. század közepéig földnek (terra), ritkábban vidéknek (districtus) nevezték a források. A szék elnevezés viszonylag kései, az első adat 1366-ból való, és Sepsiszékre vonatkozik. A 14. század végén már szerte Erdélyben a szék (sedes) a székelység önkormányzati szerve. Széknek nevezték egy vidék tanácskozó és ítélkező testületét és az általa irányított közigazgatási egységet is. A testület legfőbb feladata a jogszolgáltatás volt, amit a hadnagy, a székbíró és a vének (a legtekintélyesebb családők) végeztek közösen. A szék teendői közé tartozott a székelyek katonai felkészültségének folyamatos ellenőrzése, a közbiztonság fenntartása, a törvénysértők utáni nyomozás, az elfogottak megbüntetése és az ökorádó behajtása is. Az első tisztségviselő - egyben katonai vezető - elnevezése nem egyöntetű. Említik maior exercitus, capitaneus primipilus néven, a magyar nyelvű forrásokban pedig hadnagyként vagy főhadnagyként szerepel. Az 1562. évi székely felke-

Székelyudvarhely ősi címere

lés után a székek katonai tisztségviselője a fejedelem által kinevezett kapitány lett, s a hadnagyi funkció megszűnt.

A hadnagyt és a székbírókat még a 16. század első felében is nemenként és áganként választották. A 6 nem 24 ágának képviselői felváltva viselték a tisztséget, de betöltésük ekkorra már lófőőséghez, azaz birtokhoz volt kötve. A választott tisztségek mellett már a 15. században megjelent a királybíró (iudex regius) funkciója. A királybíró a székelyek ispánjának embere volt: királyi hatalmat képviselő és ellenőrző szerepe mellett az ispánt illető adókat hajtotta be. Az erdélyi fejedelemség megalakulása után teljhatalommal felruházott hatósággá vált. A székelyek ispánja gyakorolta a központi hatalmat. Az ispánt a király nevezte ki, először inkább magyarországi, később pedig erdélyi főnemesek, de soha sem a székelyek közül. Hunyadi Jánostól kezdve maguk az erdélyi vajdák, majd fejedelmek viselték ezt a méltóságot. A székely székek 1562 előtt csak a három rend székelyeinek összességén, a székely nemzeten keresztül léptek kapcsolatba a központi hatalommal. A székelység az erdélyi szász univerzitással, a vármegyékkel és az állammal szemben - belső tagoltságától függetlenül is - egységes közösségként lépett fel.

Páll Antal Sándor

A BIBLIA VILÁGA

Jézus születése

Augusztus római császár parancsot adott ki, hogy írják össze a birodalom lakosságát, mindenkit abban a városban, ahonnan a nemzetsége származott. Megbolydult az egész ország, Palesztina népe is: ki tévén, ki számaron, ki gyalog igyekezett, hogy eleget tegyen a parancsnak. József és Mária is elindultak a galileai Názáretből a júdeai Betlehem felé. A város telistele volt már emberekkel, nem találtak szállást sehol. Végül egy barlangszerű istállóban pihentek le. Azon az éjszakán megszületett Jézus. Az édesanyja, Mária, bepólyálta, és egy jászolba fektette le.

Azon a vidéken a pásztorok állataikkal együtt a szabad ég alatt tanyáztak, s örködtek éjszaka a nyájuk mellett. Váratlanul nagy fényesség jelent meg előttük. Nagyon megijedtek, de Isten angyala így szólt hozzájuk:

- Ne féljete! Imé, hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Megtartott született ma nektek, az Úr Jézus, a Dávid városában. A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban!

A fényesség tovább növekedett, egész sereg angyal jelent meg, akik hangosan énekeltek: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát!”

Amikor az angyalok elmentek, a pásztorok tanakodni kezdtek:

- Vajon, hogyan történt ez? Nézzük meg! Menjünk el egészen Betlehemig!

Sietve elindultak, és megtalálták a bepólyált kisgyermeket a jászolban, éppen úgy, ahogyan az angyal mondta nekik. Elmondták az üzenetet Máriának és Józsefnek és mindazoknak, akik ott voltak. Aki csak hallotta, elcsodálkozott rajta.

Akkor történt, hogy három különös ember utazott Napkeletről Jeruzsálem felé. Három tudós, bölcs férfi, akik ládákkal megrakott tevéken igyekeztek a város felé. Amikor odaértek, ezt kérdezték:

- Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát, amikor feltűnt

az égen. Eljöttünk, hogy tisztességet tegyünk neki.

Zűrzavar támadt a királyi palotában, sőt az egész városban is. Heródes király ugyanis semmit sem hallott a most született gyermekről. Összehívatta írástudóit és a főpapokat, hogy megkérdezze őket, hol születhetett ez a király? Ők a próféták írásait idézték:

- A júdeai Betlehemben kell megszületnie! Heródes gonosz tervet eszelt ki. Titokban tanácskozott a három bölcs férfival. Meghagyta nekik, hogy menjenek Betlehembe, és szerezzenek pontos értesülést a kisgyermekről. Majd ő is ki akarja fejteni hódolatát - mondta nekik.

A bölcsek elindultak a csillag nyomában, amely eddig is vezette őket. A csillag megállt az istálló felett, ahol a gyermek volt. Bementek, s ott találták a gyermeket Máriával és Józseffel. Kinyitották kincsesládáikat, letették eléje királyi ajándékaikat: aranyat, tömjént és mirhát.

Azután elindultak visszafelé. De mert álomban Isten figyelmeztette őket, hogy Heródes szándékai gonoszak, más úton tértek haza.

Heródes nagy haragra lobbant, hogy a bölcsek túljártak az eszén, de nem tett le gonosz tervéről. Csak annyit tudott, hogy egy fiúgyermek személyében rejtőzhet a zsidók eljövendő királya, ezért szörnyű parancsot adott ki: meg kell ölni minden kétéves, vagy annál fiatalabb kisfiút! Betlehem és környéke megtelt az édesanyák zokogásával és jagatásával.

Isten azonban nem hagyta megvalósulni Heródes tervét. Az angyal üzenetet hozott Józsefnek álmában:

- Kelj fel, vedd a gyermeket és az anyját, menekülj Egyiptomba, és maradj ott, mert Heródes halálra fogja kerestetni a gyermeket.

József felébredt, és hitt az álmában hallott szónak. Még azon az éjszakán elindultak Egyiptom felé.

Amikor aztán Heródes király meghalt, a család visszatért Egyiptomból Názáretbe.

József Attila

Betlehemi királyok

Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.

Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta - biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.

Menyhárt király a nevem,
Segíts, édes Istenem.

Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.

Úgy hallottuk, megszületél,
szegények királya lettél.

Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!

Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.

Főtt kolbászunk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyt hat marékkal,
tömjént egész vasfazékkal.

Én vagyok a Boldizsár,
aki szerencseny király.

Irul-pirul Mária, Mária,
boldogságos kis mama.

Hulló könnye záporán át
alig látja Jézuskáját.

A sok pásztor mind muzsikál.
Meg is kéne szoptatni már.

Kedves három királyok,
jóéjszakát kívánok!

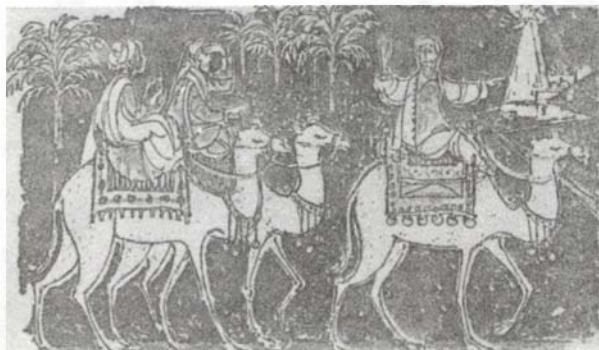
Bornemisza Endre

Karácsonyi fény

Heródes! Krisztus született,
készülhetsz a leszámolásra!
Jöhet a véres éjszaka,
eljön gáztetted számadása.

Éjben felsíró kisdedek
kopóid kardhegyén kimúlnak.
Undok, gonosz fej, ráncaid
nem tetszenek az égi Úrnak.

Heródes! Tudd, a kisded él!
Meglásd, gáztetted csödbe fullad,
karácsony egén az a fény,
az a csillag - rettegj! - kigyulladt.

EGYHÁZI HÍREK

A Zsinati Főtanács december 2-3-án tartotta rendes ülését a magyarsárosi egyházközség templomában. A Zsinati Főtanács tárgysorozaton szerepeltek: elnöki megnyitó, amelyet Jenei Dezső főgondnok mondott; a püspöki jelenés, az Egyházi Képviselő Tanács általános jelentése és az egyház gazdasági ügyei. A Zsinati Főtanács alkalmával megtörtént az esküt még le nem tett főtanácsi tagok eskütétele, egyházköri választások bejelentése, tiszteletbeli címek adományozása. A Zsinati Főtanács Gálfalvi Sándort választotta főgondnokká. Elfogadást nyert Szentegyháza leányegyházközségének önálló egyházközséggé alakulása, valamint a szászánadasi és a nyárádszeredai leányegyházközségek társegyházközséggé alakulása. Főtanácsi istentisztelet keretében 4 lelkész szentelték fel: Fekete Levente sepsikőröspataki, Léta Sándor petrozsényi, Fónis F. Zoltán újszékei és Kelemen Levente oklándi lelkész. A Főtanács alkalmával, este, Farkas László korondi (Róm 8,19) lelkész tartott istentiszteletet; másnap délután pedig Lakatos Gyula (Jn 9,39-41, Lk 18,41-43) homoródkarácsonyfalvi lelkész. Lelkészszenvedő beszédet dr. Kovács Lajos püspök (Mt 5,14-16), úrvacsorai ágendát Máthé Sándor olthévízi lelkész, a felszentelt lelkészek nevében Fekete Levente sepsikőröspataki lelkész mondott beszédet. Az énekesi teendőket mindkét alkalommal Bögözi Molnár Erzsébet marosvásárhelyi énekesvezér látta el. A Zsinati Főtanács közös vacsorával fejeződött be, amelyen a hagyományos Berde-serleggel Gálfalvi Sándor új főgondnok mondott pohárköszöntőt. A Zsinati Főtanács a magyarországi unitárius egyházat Bartók Béla főgondnok és Bencze Márton püspökhelyettes képviselték.

Az Egyházi Képviselő Tanács negyedik évnegyedi ülését november 19-én tartotta, amelynek napirendjén a Zsinati Főtanács előkészítése szerepelt.

A székelykeresztúri egyházkör október 6-án Firtosmartonosban tartotta évi rendes közgyűlést, amelyen megtárgyalásra került az esperes évi jelentése, valamint a hozzá kapcsolódó részjelentések. Megtörténtek a választások, amelyeknek eredményeként esperes Báró József székelykeresztúri lelkész, köri felügyelőgondnok dr. Molnár István és Gálfalvi Sándor, egyházköri jegyző Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész lett. Az egyházköri közgyűlés alkalmával tartott istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Tötök István medeséri gyakorló segédlelkész végezte.

A harmadik negyedévi lelkészköri értekezletet a következők szerint tartották az egyházkörökben: a kolozs-tordai egyházkör október 9-én, Komjásztuzen (a lelkészi szolgálatot Pap László

bágyoni lelkész végezte); a maros-küküllői egyházkör október 6-án, Segesváron; a székelykeresztúri egyházkör október 14-én, Szentábrahámban; a székelyudvarhelyi egyházkör október 14-én, Homoródszentpálon; a sepsiszentgyörgyi egyházkör október 2-án, Brassóban. Az értekezleteken két-két előadás hangzott el: Balázs Ferenc: Az új ember vallása (2. rész) és dr. Erdő János: Az unitárius vallástanítás módszerei.

A negyedik negyedévi lelkészi értekezlet csak három egyházkörben tartották meg. A székelykeresztúri egyházközségben november 10-én, Székelykeresztúron; a székelyudvarhelyi egyházkörben november 11-én, Székelyudvarhelyen; a sepsiszentgyörgyi egyházkörben november 12-én, Olthévízen. Az előbbi két egyházkörben Gálfalvi Sándor tartott előadást: A vallástanítás módszere, szerkezete és folyamata címen; a sepsiszentgyörgyi egyházkörben Máthé Sándor olthévízi lelkész angliai újtjáról számolt be.

Kelemen Levente marosvásárhelyi segédlelkész kinevezést nyert november 1-i hatállyal, rendes lelkészi minőségben, az oklándi egyházközségbe. Beiktatójára december 13-án került sor, amelyen egyházi központunkat Andrási György előadótanácsos képviselte.

Ilkei Árpád gyakorló segédlelkész október 1-től kinevezést nyert a homoródújfalusi egyházközségbe.

A teológiai évnnyitó istentiszteleten, október 4-én, a templomban dr. Kovács Lajos püspök prédikált. Ugyancsak október 4-én délután tartották meg az évnnyitót az Intézetben is.

A romániai Szász Evangélikus Egyház október 16-18-án ünnepelte megalakulásának 450. évfordulóját, amelyen egyházunkat dr. Kovács Lajos püspök és Andrási György előadótanácsos képviselték.

Ökuménikus istentiszteletet tartottak október 25-én a kolozsvári Szent Mihály templomban. Ugyancsak itt ökuménikus istentisztelet volt december 6-án is, néma tüntetéssel egybekötve, Mátyás király szobrának meggyalázása ellen. Egyházunk részéről mindkét alkalommal dr. Kovács Lajos püspök mondott beszédet.

A Dávid Ferenc Egylet felolvasó ülést tartott október 18-án, amelyen Török Tamás író Dávid Ferenc a magyar irodalomban címen tartott előadást. December 13-án Egyed Emese tartott előadást a karácsony megünnepléséről.

Unitárius Közlöny. A Keresztény Magvető melléklete

Kiadja az Unitárius Egyház

Szerkesztőbizottság: Molnos Lajos főszerkesztő,

dr. Szabó Árpád felelős szerkesztő, dr. Rezi Elek

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: 3400 Kolozsvár,

December 22 sugárút, 9. szám

Postafiók: 24. tel: 11-52-71

Nyomdai előkészítés a kolozsvári Szabadság Kft. TEXTLINE rendszerén

Műhelyvezető: Szabó Gyula

Nyomtatva Kolozsváron az Ardealul Nyomdában

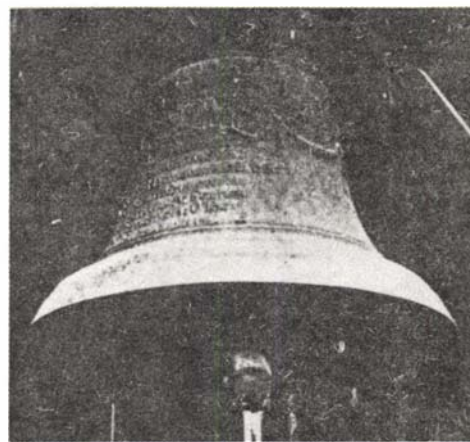
Igazgató: Ion Manole

A Teológiai Intézetben október 1. és december 18. között tartották az első félévi előadásokat. Teológiai hallgatóink a karácsonyi ünnepek alkalmával légációs szolgálatokat végeztek.

A magyarországi televízió 20 perces műsort készített az unitárius egyházról, amelynek keretében dr. Kovács Lajos püspök és dr. Szabó Árpád rektor adott intejt, valamint a teológiai hallgatók szolgáltattak rövid műsort.

Teológiai hallgatóink Dávid Ferenc-ünnepélyt rendeztek november 15-én, amely alkalommal Kovács Sándor V. éves hallgató végezte a szószéki szolgálatot.

Özv. Simén Dánielné, sz. Mérész Aranka 73 éves korában, november 10-én, Kolozsváron elhunyt. November 12-én temették a Házsongárdi temetőbe. A temetésen a lelkészi szolgálatot Szabó Dezső lelkész végezte. Nyugodjék békében.

Az igazak emléke áldott

Meghatón szép emberi vonás az emlékezés és emlékköltés. Általa kifejezésre jut az az örök emberi reménység, hogy halálunk után sem lehet az enyészeté, ami célt és tartalmat adott életünknek, ami értékessé és élni érdemessé tette azt. A szép, jó és igaz munkálása, a szeretet életszépítő hatalma és áldozatos szolgálata kitörülhetetlenül élnek nemcsak a mi szívünkben, de, a költő szerint „Isten szívében” is.

1991. szeptember 8-án költözött az örökkévalóságba dr. Ferencz Józsefné Kaáli Nagy Magda, a magyarországi Unitárius Egyház mindannyiunk által tisztelt nyugalmazott püspökének a felesége. Annak a Kaáli Nagy családnak a leszármazottja volt, amelynek múltja szorosán kapcsolódik egyházunk történetéhez. Ha másra nem, gondolunk itt Kaáli Nagy Elek főgondnokunkra, aki nehéz, próbáló időben állt egyházunk élén. A Főtisztelendő Asszony nemcsak övéért élő hűséges feleség és áldozatos szívű édesanya volt, de őseitől örökölt hitével, kedves szelídségével szolgált a egyházat is.

Az évforduló alkalmával a család úgy kívánja kifejezni Isten iránti háláját az Ő életéért és szolgálataért, hogy emlékköltésében egyházunk közösségének akar szolgálni. Lapunk anyagi nehézségeiről tudomást szereztvén, drága szerettük, ahogyan a család tagjai és barátai becézték, Mókusz emlékére, gondjaink enyhítésére 30.000 lejt adományoztak.

A Szerkesztőség nevében hálásan köszönjük a példa követésére ösztönző adományt, s kérjük Istent, áldja meg megboldogult testvérünk emléket, és áldása nyugodjon meg az élők emlékeztén és életén.

Az Unitárius Közlöny szerkesztői, munkatársai és olvasói